

Fagyos zelnicemeggy

Hosszú az én életem sora... Hiszen, ha csak azt veszem, három háborút is megértem. Az elsőt, meg a polgárháborúra már homályosan emlékszem, de erre az utolsóra, a honvédőre olyan elevenen, mint-ha ma élném át azokat az éveket. Emlékeimet sorra szedve, egyebet se tudok, mint álmélni, hogy annyi baj után mégis megmaradtam.

A mi falucskánk az Ingol-tó partján áll. Az Ingol nem; hasonlítható a szibériai nagy vizekhez, de azért a mi kis tavunk is bővízű, és mély, ember el nem érheti az alját a közepén! Hogy jó és szép az Ingol, ezt csak most, éveim távolából kezdtem megérteni.

Nálunk a tópart szakadékos. A meredeken alásó partoldalak földrétegei messzi vöröslenek. Ha a víz mellől fölfelé pillantasz, mintha kigyulladt felhők feküdnének ott egymás fölött. A partszegélyen túl kis rét és a rét mögött az irdatlan fekete tajga. És messzi, itt-ott, hegyek sörényei vigyázzak a tajgát. A hegyvonulatok között, a mély völgyekben pedig a lányos világos helyek a kaszátók.

Am a zelnicemeggy bokrai csak a Hosszúhegyfokot borítják. A zelnicemeggy télen is, és különösen ősszel, fekete, mint a szén, vagy a magasan repülő vetési varjú. Májusban viszont újra öltözik. Eleinte mintha könnyű füst borítaná, majd halványzöldre vált, azután virágjának sok száz fürtöcskéjétől tajtékosak lesznek a bokrok, mint-ha valaki felrázta volna őket.

A szél görgeti maga előtt a hullámokat, s amikor a partra vetődnek, megcsap a virágzó zelnicemeggy illata is. Pedig a hegyfokig vizen nem kevesebb, mint egy óra a távolság.

A legfőbb mégis az ég. Reggelre kelve első dolgod, hogy felnézz rá. Mert amit az ég ígér, abban biztos lehetsz. Az ég díszíti fel a természetet, az ég adja meg mindennek a hangulatát. Ha borús, elkedvetlenül mindent — a tó is borús és rossz lesz. Ha mélykék és vidám, a víz is türkizessé és áttetszővé válik. És a tajga is az éggel él, az ég színétől és fényétől, együtt lélegzik az éggel.

A településen még a háború előtt hal- és vadhúsfeldolgozó ipar-gazdaságot szerveztek. A helyi őslakosok jól éltek, az ablakokban fikusok, az iváshoz díszes pohártartókból vették elő a poharakat. És nekünk, kitelepítetteknek is vétek lett volna panaszkodni. Nem voltunk ugyan bővíben mindennek, a mostani időkkel össze sem lehet hasonlítani azokat, mert nem dédelgetett azért bennünket a jólét.

Az én Pavlusám halászbriádban dolgozott, én pedig mellette mint a segítője. Persze csak akkor, ha elszabadulhattam a gyerekek mellől. Amikor annak ideje volt, lettek meg mind a hárman. A legidősebb Olka, kilencéves; Kátya hat, a legkisebb, Mitya, három.

Velünk élt még az apósom, nagyon öreg volt már, nyáron se vetette le a rénszarvasbőr csizmáját. Az emlékezete teljesen elapadt. Arra se emlékezett, hogyan hívják a keze ujjait. Hogy melyik a hüvelyk-ujja és melyik a kisujja. Mái sem tudom viszont eldönteni, hogy negyvenhárom tavaszán megvilágosodott-e az elméje, vagy mi történt. De jobb lesz mindent sorjában...

Elkezdődött az az átkozott háború, s a férfaink mind elmentek. Gyorsan elárvult a falu. Az én Pavlusámat már ősszel behívták. És rögtön a frontra, rögtön az első vonalba került.

Kikísértük őt, megcsókolta a gyerekeket, majd engem és azt mondta: „Marija, vigyázz a gyerekekre, vigyázz a fiamra. Mindent kövess el a gyerekekért!” És felült a teherautóra, egy szót se szolt többet... Teljes szívvel szeretett engem; elvitte magával a lelke-met...

Az első éjszakákat ébren töltöttem el, hiszen nem volt az tréfa-dolog: van egy kicsim, a másik kisebb, a harmadik még kisebb. Ráadásul még egy öreg is, aki észben nem több mint a másik három. Mindre vigyázni kell. Mennyit jaggattam, zokogtam. De ahogy a dalból nem, a sírásból se lehet megélni. Élni pedig kell.

A brigádokat feltöltötték öregekkel, kamaszokkal, hívtak engem is, de nem mentem. Szövetkezeti, közös munka mindennap, mikor nekem gyerekeim vannak? Se főzni, se mosni nem fog itthon rájuk helyettem senki! Akkor lenne időm, amikor már itthon elvégeztem mindent. Aláírtam hát inkább egy szerződést: hálókat, göngyölegeket, mindent adnak, tisztesség szerint. A csónak pedig a sajátunk volt Pavlusával. Jó, tartós csónak, széles, megfekszi a vizet; ha akarsz se esel ki belőle. Egyéni módon dolgoztam hát. Tizenkét hálót dobtam ki egyszerre, nem messzi a Hosszúhegyfokkal szemben. A legidősebb gyerekemet, Olkát, magammal vittem segéderő-nek, tartani, vagy valamit kézbeadni jól jöhet.

Evezünk egész nap, egyik hálótól a másikig: egyik üres maradt, a másikban volt. Két kosarat töltöttünk meg szorogával és kevés folyami sügérral. Könnyű szívvel tértünk vissza; arra gondoltunk, minden kezdet nehéz.

Telt-múlt az idő. Nem voltunk bővíben a halászsákmánynak, de azért egyenletes volt a fogás. Két-három hálózással megtelt a hordócska, benne egy mázsa hallal. Ha az én Pavlusám látta volna a munkámat, biztosan megörült volna: igyekvő tanítványa akadt.

Mégis eljött az ősz és a nagy csendességben az első távoli halk lövés, mintha arra figyelmeztetett volna, hogy emeljem fel a fejem a munkából. Íme már október van, a fűvet megcsípte a fagy, elmentek az északi kacsák is, az Ingol olajosan, duzzadón fénylik, és az ég kék a szemhatárig. Egyszerűen tiszta, őszi szép idő volt. Így mentünk észrevétlenül a télbe.

A telek nálunk üresek és kihaltak. Brigádjaink is csak a tó je-gébe vájt lékekben halászgathattak. Én ilyenkor már nem tehettem mást, mint hogy otthon bányáztam. Volt úgy, hogy elszaladtam az irodába, meghallgattam a hadijelentéseket és amit az emberek beszélnek, aztán megint otthon keseregtem. Pavlusától ritkán kaptam híreket. Ha levél jött tőle, reggelre nedvesre sirtam a vánkost. Örül-nöm kellett volna, felvidulni, de nekem sosem sikerült. Hiszen min-dig is így volt ez: bár szerelemből még férjhez, az esküvőn mégis sírsz!

A telet valahogy átvészeltük, ha a készleteink jócskán meg is csappantak. Reménykedtünk és hittünk, hogy a mieink legyőzik a németeket a 42-es évben, hiszen Sztálin maga mondta.

A jég a tavon beszakadozott és ismét a miénk volt, értünk volt a víz. Javítottam a felszerelést, rendbe raktam mindent, a csónak tömítéseit felújítottam. Apósom, Szavelij Iljics is segített, mesterien értett a csónakhoz. Csodálkoztam is, hogy van ez: amit a fej elfe-lejtett, arra a kéz még emlékszik?!

Aztán tavasszal, az új halászati időnnel elkezdődött az én fe-lejthetetlen, mesébe illő történetem.

Már az első hálónál úgy éreztem, kövel van tele. Hát minden hálószeben folyami sügér volt! Kiemelem a második hálót — ugyancsak tengersok hal. A harmadikban és a negyedikben ugyan-csak. És körülöttem a töméntelen, éretlen-zöld színű folyami sügér fodrozza a vizet.

Délre a kezemből kiserkent a vér és teljesen kifulladtam. Olkám a csónakfarban nyüögsködik és enni szeretne, meg át is fázott. Én pedig már nem bírok a hálókkal, meggémberedtem, a könnyeimet se tudom visszatartani. Valahogy megbirkóztam mindennel, hazaver-gőtünk, de akkor még be is kellett sözni a fogást. Sötétedésig sóz-tam, két hordót töltöttem meg, és még magunknak is maradt.

Másnapra kelve ismét kiveztünk. Felemeltem az első kötelet, alatta élő, habzó tajtékat. Ismét minden tele volt sügérral. Mit csi-náljak, ki kell válogatni, nem hagyhatom veszni a szerencsémet. Ráadásul még a szél is megerősödött, a hullámok csapkodtak. Mon-dom Olkának: ülj az evezőhöz, kislányom, tarts ellent a szélnek, ahogyan csak tudsz.

Ült is ő, szegénykém, de a nehéz evezővel nem boldogult. A nya-kán kidagadtak az erek, mint a hangszerhúrok. Nem emlékszem már, hogyan üritettem ki a hálókat.

Evezek haza, s közben arra gondolok, nincs hova tennem a zsák-mányt, mert minden göngyöleget megtöltöttem már. Megérkezve, futok az irodába és kérem, hogy hívják az átvevőt, mert nekem göngyöleg kell. Este lett — se göngyöleg, se átvevő. Ismét az irodá-ba: lármázni kezdek, hogy kárba vész a halászsákmánym.

Megkaptam a választ is, de alaposan. Te, Marija! Ne zajongj, mert először a brigádokat kell ellátni göngyöleggel. Erre én: hát a mi megegyezésünk, a szerződésünk? Vagy az én halam nem ugyan-abból a tóból van?

Milyen hal? A folyami sügér? No, látod, mondják, itéld meg józanul te magad! Mivel bodnár nincs, mert mozgósították, a meg-levő göngyöleggel kell gazdálkodnunk. És kinek legyen elsőbbsége: a brigád marénájának, vagy a te egyéni szemetednek?

Heves, szókimondó asszony voltam, ha bántottak, nem tettem la-katot a számra. Ez nektek szemét! — kiabáltam. — Ezzel a sügér-rel kimerítő munka volt! Lenne itt az én Pavlusám, tudom, nem így beszélgetnének velem, akkor lenne adj'uramisten, de mindjárt!

Zúgtam, mint a templomharang, toporzékoltam, könnyítettem a lelkemen. Utána meg mondom magamnak: állj, te bolond néber! Hiszen minden úgy igaz, ahogy mondják —, akár ki is számítható. A brigád akár tíz versztányira is elmegy a mélyebb vizekre, egész nap ott vannak. Az ő zsákmányuk felvásárlási ára öt rubel kilónként, a marénáé nyolc és fél. Nekem nincs erőm messzire kimenni, elég a Hosszúhegyfokig és vissza: így sem érzem a kezemet, vállamat éj-szaka. A hegyfok alatt viszont csak folyami sügér, szoroga, meg né-ha csuka van. A sügér ára 90 kopejka, a szorogáé ennél is kevesebb — 70. Hát tényleg szemét az én fogásom! Gondolható, milyen kereset van ebből, ha egy kiló só 60 kopejka.

Az is igaz, tudtam én mindent korábban is, amit most, érett fő-vel vizsgálom meg a meghányok-velek. Csak hát mégis bántott a do-log. De, ha a haragos magához tér, magára haragszik, mert a sérté-seket gyűjtögetve nem lehet emberek között élni.

Dolgozni kell tovább és többet. Május volt és már kihajtott a zöld. Váratlanul rosszra fordult az idő. Havas eső esett, éjjel a tó felől süvöltött a szél. Valahogy besurrantunk Olkával a Hosszú-hegyfok alá, mert ott szélcsend volt. Visszafelé a part menti sekély vízben vontattuk a csónakot. Átáztunk mindketten. Otthon Katyusa meg Mityka, mint a hangyácskák sürgölődtek Olka körül. Lehúzták a cipőjét, kioldották a rojtos kendőjét.

Este a tó erősen viharzott. Amikor kiveztünk, a hálókat nem találtam. Tapogatóztam a csáklával. Semmi baja nem szokott len-ni. Most összecsavarodva, fűbe, hínárba belegabalyodva szedtem ki a csáklával, ami még megmaradt, kettő így is elveszett.

Ültünk Olkával a part alatt, töprengtünk, mit tehetnénk. A há-lót ilyen vész után rendbe tenni? Olcsóbb lenne kidobni és újat venni.

A víz pedig, az a rettenetes víz, hideg, mint a vas. Olka átázott, jégge fagyott bundájában görbült a háló fölé, szedte ki a hínárt. A kezére nézek. Dobj el a hálót, lányom, mondom neki, futkárózz, melegedj fel, magam is elkészülök valahogy.

Ami igaz, az igaz, nem készültem el, másnapra hagytam a mun-ka végét. Reggel ébresztettem Olkát, semmi válasz. Már mindent ki-hordtam a csónakhoz, de ő még betakarózva alszik. Közben össze-

kaptam Szavelijel, mert a kosarat a parton felejtette, s a víz el-sodorta. Jól felhúzott az öreg. Olka, kiáltom, kelj fel, vagy nyújtó-fával segítek rajtad, te mihaszna — és hirtelen lerántottam róla a takarót.

Ő pedig ott fekszik az ingecskéjében, könnyes szemét rám emeli. Arcocskája remeg, a kezét a térde közé szorítja, mintha dugdosná. Elakadt a lélegzetem. Megfogom a kezét, szétnyitom, az ujjain fe-kélyek, a tenyere kimarva.

Mintha a fejem felett megnyílt volna a mennyezet, a szívemet pedig tűz égetné. Istenem, mit csinálók, hová van a figyelmem, mit teszek a saját gyerekemmel, én bárgyú, hanyag anya. Térdre estem az ágy előtt és bennem rekedt a szó. Eszembe jutott, hogy Olka három nappal ezelőtt kiejtette a kezéből a kistányért, és ezért el-vertem. A másik kettő is megjiegt és együtt bögték mind a' hárman.

Inkább vesszen el a zsákmány, de nem hurcolom többet ma-gammal a kislányt, megleszek egyedül is valahogy, gondoltam. A ki-csik is, itthon, felügyelet nélkül, szörnyű nézni, hogy elvadultak, mint az éhes kis állatok.

Mégis a gondviselés megőrzött bennünket.

Ettől a tavasztól — rossz rá visszagondolni is — már pusztán hal volt a táplálékunk. Nyáron segített valamiké a kert (alig nő benne valami, sovány a föld), télen pedig ismét a hal. Sósan, szárí-tottan, pároltan, vagy füstölten, vagy mozsárban liszté összetörten.

A második télen a kislány állapota fordult rosszra. Egyszer sem-mi baja se volt, megvidámult. Máskor meg egész éjjel kiabált, for-golódt. Evett a halból, aztán minden kijött belőle. Mondom neki: Mitya. Mityenka, hol fáj, hol bibi, mutasd meg a kezedd, meglátod jobb lesz! Megittattam szárított tüdőfű főzetével, úgy tűnt, megnyug-szik, rendbe jön. Azt hittem, a hasa nincs rendben.

Aztán vattem észre, hogy furcsán tartja a fejét. Meg hogy sza-lad a rendes úton, aztán, zsupsz, elesik. Őbe veszem, viszem az egészségügyi állomásra, az ápolóhoz. Az megvizsgálja és azt mon-dja: itt nekem semmi dolgom, Marja néni, minden a fejadagtól, a gyenge táplálkozástól van...

A háborúnak még nem látszik a vége, a német még mindig a földjeinken gázol. Halljuk aztán, hogy Sztálingrád alatt bekerítették és tönkrevették őket a mieink. Mindenki fellelegzett, hála az égnek, a mi utcánkban is ünnep lett végre. Attól kezdve Pavlusa levelét mintha elfágták volna. Minden kiégett bennem, a gyerekeknek él-tem, és feküdtem a kimerítő munka után, hogy a következő napra erőt vegyek.

A nap egyre melegebben sütött. Mityát bebugyoláltam és kivit-tem melegedni. A lábán még nem bírt járni. Ült, hunyorgott, olyan volt, mint egy jégdarabka tavasszal. Könnyörögtem magamban, Uram, add, hogy kihúzzuk a tiszta vizig, akkor kiszől minden, akkor már elboldogulunk magunk is. Áprilisban csak a hó tűnt el, a tóra még nem mehettem, a tajga mocsaraiban gyűjtögetünk szorogát, sügért a gyerekekkel.

Azt szokták mondani, a baj nem jár egyedül, nyisd ki a kaput a többinek is, ami még ezután jön.

Az apósom, Szavelij, abban az időben vesztette el az emlékező-tehetségét. Egyes napokon eszénél volt, gazdamód mérlegelte a dol-gokat kiigazította a kerítést, vagy bárdot élesített, majd a tetőfoldo-zást határozta el, ami hasznos lett volna, de nem engedtem, mert még összetöri magát. Máskor meg... Egyszer nincs és nincs Szavelij, nem tudni hová lett, nem tudom meglelni, mintha az öreget elnyelte volna a föld. Közeledett az este, hát jön a szomszédasszony — mögöt-te pedig Szavelij. Fogjad, Marija a tékozlót! Hogy, hogy? Hát hall-gasd! Ereszkedek le a hegyről, ez a Szavelij meg ül a forrásnál a kútkávnál. Kérdezem tőle, mit csinálsz te, Szavelij apó, miért itt töl-töd az időt? Erre azt mondja: elfelejtettem az utat, nem tudom mer-re van a házunk. Gyerek ez újból.

Ettől kezdve, ha elmentem otthonról, Olkának és Kátyának megpa-rancsoltam, hogy nézzenek az öregre, egy lépésre se engedjék ki az udvarból!

Tíz, vagy több nap múlva — amikor megkezdődött a harmadik ha-lásziati idényem —, ahogy hazatérek, alig van bennem élet, hát Szavelij apó ismét nincs meg. Dühösen a gyerekekre támadok: hol van apó? miért nem vigyáztatok rá eléggé, mars keressé! Szétsza-ladtak a faluba és a kertek alatt. Nélküle tértek vissza.

Már itt az esti szürkület, feljöttek a csillagok is. Látom, rosszul áll a dolog, én magam is keresni kezdtem. Minden udvarba befutot-tam, szidtam az öreget. Kiáltoztam a tónál, a hegy lábánál, hátha valahonnan válaszol. És újra be az udvarokba, de a faluban ezen a napon senki se látta az öreget. Egész éjjel le nem hunytam a szemem. Alighogy pirkadt, ismét a keresésére indultam. Eltelt egy fél nap, lejártam érte a lábam, és hiába sirtam keservesen, nincs és nincs Szavelij apó.

Elszaladtam az irodába, hogy bejelentem, elveszett az öreg.

Összegyűjtöttek mindenkit, aki csak moccani tudott, hogy át-kutassuk a környéket. Keresték egy napot, keresték kettőt, elhíresz-telték az egész tajgában — semmi eredmény. Kimerült mindenki, hiszen még a háztartási munkát is odahagytuk a keresés miatt.

Egy hét múlva, ahogy elhagyott a remény, leejtettem a kezem tehetetlenségemben — elpusztult szegény Szavelij apó. 85 évet élt ezen a világon, a maga idejében jó hírel volt. Vadász, halász és bod-nár volt egyszerre. Szavelij Iljics keze alól kerültek ki a vidék leg-jobb csónakjai. A téli vadászknunyókat száz versztányira a tajgában ő építette. És most nyomra vesztett, még sírjel sem maradt utána a földön!

De még nem meséltem el mindent.

Valahogy a fehérneműs fedeles ládába nyúltam. Látom, nem úgy van, ahogy én rendbe raktam. A ruhák nem úgy fekszenek be-ne. Gondoltam, a gyerekek garázdálkodtak benne. De mintha valaki biztatná a kezemet. Kutatok tovább a sarokban, ahol az apó ruhái meg a tiszta alsói vannak. Ott semmi sincs, üres a helye.

Lerogyok a ládára, ülök, sehogy nem fér a fejembe. Aztán ke-serőségembe megvilágosodott az agyam: nem vesztett el, nem tévedt el Szavelij apó! Maga ment el, saját elhatározásából, hogy ne legyen a terhemre, eggyel kevesebb legyen a felesleges száj. Meghalni ment el tőlünk!

Nem tudom már, lehet, hogy bűnös vagyok a dologban, esetleg véletlenül szemrehányást tettem neki, nem emlékszem, így volt-e, de csak magamnak lehetek szemrehányást. Az is megfordult a fejem-ben, míg a szívem tempán sajgott, hogy felkötöm magam a bocskor-kötő zsinórra...

Negyvenhárom májusa, sűrű, mélykék éggel köszöntött be. A gyalogcsövény felszáradt, a kerítéscsövény mellett már egy csipetnyi csalánt is lehetett szedni. A vízhez menet, a meredek parton szelni-cemeggy illata fogad. Idelatszik a távolból, mintha a fehér virág-fürtöcskék játszanának a szélben. Már megérkeztek a sirályok is. Zsivajogva keresnek maguknak táplálékot.

Május végén még a bekecsben is ráz a hideg. A vízről a magas égbe száll a hideg. Az öregeink erről az időről szokták mondani: ez hasogatja szét északon a jeget. De ilyenkor, nekem, tiatalnak, az eve-zőhöz kell ülnöm — az a legjobb melegítő.

Ezen a tavaszon a halászatgáshoz a puskát is a csónakba dob-tam. Teljesen nevetséges, hogy előjött belőlem a vadász, hisz' egye-dül sohasem vadásztam. De, ha a kercecére, vagy a nyílfarkú réce felröppen előttem. vajon elszalasszam? Lehet, hogy így is nevetve repül át majd fölöttem? Az én helyzetemben mindent meg kell pró-bálni.

Alig pitymallott, olyan korán jöttem el otthonról. Amíg a jó hely-re eljut a csónakom, világos is lesz, ellenőrizhetem a hálójimat. A ví-zen csend van, még a sirály se hallható, olyan félreeső hely ez. Jó, ha időnként bugyborekölés tör fel a mélyről. Úgy evezek, hogy a mi fehér sziklánk — annak látszik a szürkületben — a hajófar-tól alig jobbra essen. Nem nézek hátra, biztosan úszik a csónak, tu-dom, hogy pontosan a fehér sziklánkhoz, a Hosszúhegyfokhoz jutok.

A kezem magától is tudja a feladatát, a fejem pedig egész nap a gondokkal van teli. Az első dolgom lesz, ahogy visszatérek, határo-zom el magamban, hogy a veteményest felásom. Szégyen, hogy a szomszédnál már milyen a kert. nálam meg még a gyom is tavalyi. Oh, és a gyerekek — a cipőjüket teljesen szétnyútták, kikandikál be-lőle a lábuk, kelés lett rajta, semmi se hozza rendbe nekik. Olkát a központba kell küldenem, hátha adnak rá nekik valami kenőcsöt. Tegnap lisztet vettem, de olyan dohos, áporodott, hogy ha eső nem lesz, szét kellene terítgetni, hátha kiszellőzne. Aztán meg a héten az ördög biztatta a kezemet: lámpaüveget tisztítottam és elpattant a ke-zemben. Fogalmam sincs, hol vegyek, pedig üveg nélkül szál min-denre a korom, és romlik a szem a varrnivalón.

És mindehhez még egy kő a lelkemen — Szavelij apó. Elt ben-nem a remény, hogy egyszer valamikor az én Pavlusám váratlanul megjelenik. Mit mondok majd akkor neki? Jobb lenne levélben ér-tesíteni. De mit írjak? Annyit, hogy elment az apja és ezzel kész? De hát hogyan, miért? Mit olvasna ki ebből a fronton?

Úszik a csónakom, sorra veszem, meghányom-vetem a gondjai-mat. Se szél, se enyhe hullámszáz, jól haladok a vizen. Az ég kiderült és nyomában a tó is kifényesedett.

Eszembe ötlök, hogy hátra kellene már nézнем, messzi van-e még a hegyfok. Ó, már nincs, szinte kézzel is elértem. Ismét visszafordítom a fejem, és evezek, de valami megmaradt a fejemben, mintha a szemem tudtomon kívül látott volna valamit a vizen. Megfordulok új-ból, hogy alaposan megnézzem mi az.

Jobb kézre esett a mi falucskánk partja, bal felől a homokos földnyelv, a zelnicemeggyel borított fok. Elöttem az Ingol, mint egy folyó nyúlt el, ameddig a szem ellátott. Megnézem az előbbi ponton a vizet, és úgy látom a mozgó vízfodorról, mintha élőlény keltené.

Nekifekszem az evezőnek, közelebb úszok a csónakkal. Fogal-mam sincs, ló úszik-e át a tavon, vagy úszó, mert a pófája szétte-rül a víz fölött.

Visszafogom magam, honnan lenne itt háziállat? Már fölisme-rem szürkés, vörhenyes színét; a fülei felfelé meredeznek, majd le-konyulnak. Forróság önt el. Aztán kiver a hideg veríték, forgolódni kezdek a csónak közepén, mint a sikló a hangyabolyon. Hiszen ez rénszarvas!

A hegyfok irányába tartok. Az állat is észrevesz, elfordítja a fe-jét, és a víz alá dugja, majd gyorsabb úzásba kezd. Ledobom ma-gamról a bekecsot, verseny kezdődik köztünk. Az evezés engem nem ijeszt meg, volt úgy, hogy egy óránt mentem megállás nélkül (ettől olyan a tenyerem, mint a smirgli, félek megsimogatni a gyerekeket.) Nincs mit tenni, evezek vagy száz százsényt (régi orosz hosszmeték, 2,13 m; A szerk.), hajt a hiúság, vagy a szenvedély, de érzem, hogy ebben a kapkodásban hamar kifulladás, kezdek ellankadni. Korho-lom magamat: Marija, Marija, te ügyefogyott nőszemély, elszalasztod a szerencsédet, szedd össze magad! Ilyen alkalom egyszer van az életben.

Az evezők mellől visszanezék az egyik vállam fölött, s előttem a csónak orrának irányában ott a hosszú zátony; nézek a másik vál-lam fölött, ott meg ott van ő, előrefeszíti a pófáját, a marja hürként megfeszül az erőlködéstől. a háta mögött tölcéserek kavarognak. Szin-tén tudja, hogy az orrával szemben a part menti zátony a megmene-külést jelenti.

Dühömben elerednek a könnyeim. Összeszedem maradék erőmet, s elhatározom, megpróbálok elébe vágni. Megteszek még ötven százszent, aztán úgy gondolom, ennyi már elég. Megfordulok, a számon át kapkodom a levegőt. A hajam kibomlott (fiatal koromban vastag és hosszú volt, szinte ráülhettem), szakad rólam a víz. Hiába nézem a tó tükrét, nem látok semmit. Hátravetem a hajam, szememmel a zátonyt kutatom — nincs a parton se. Érzéki csalódás lenne? Nem tűnhetett el.

Váratlanul nekiütődik valaminek a csónak. Abban a pillanatban, mintha a fenék alól prüszkölés hallatszana. Felmerül, látom, hogy ez a nőtény. Köhög, prüszköl, jobbra-balra dobálja a pofáját. Olyan közel van, ijesztően közel. Soha nem láttam még ilyen közelről rénszarvast. Meglepetésemben nyitva felejttem a szám, az eszem megbénul, nem tudom, mit csináljak. A fegyver a csónakfarban hever, de mit érek most vele? Puskával a vízbe? Az állat pedig a csónakfarhoz fordul, majd onnan az orrához, körüljárja a csónakot. En hol előre evezek, hol hátra, elzárom az útját, vagy én ölöm őt, vagy ő öl meg engem. Így üzzük egymást. A tó vize tiszta és átlátszó. Jól kivehető, ahogy a lábait mozgatja, a szőre felágaskodik. Így kergetőzünk, hajtjuk egymást, amikor látom, hogy kidugja a fejét. Rekedt hang tör ki a torkából, fogait vicsorgatja, a fara pedig mind mélyebben és mélyebben a vízbe merül. Eldobom az evezőket, felpattanok. Csak nem fog elmerülni? Már levegő után kapkod, szájába víz ömlik, felém kancsalít a buborékok közül. Uramisten, a szememben kiáltás és kín... A fogai közül nyöszörgés tör fel.

Teljesen elveszem a józan ítélőképességemet. Hová repült a bátorajáságom. Közlebb evezek hozzá, átkarolom a nyakát, hogy visszatartsam, nehogy elmerüljön. Lehetséges ez? Kétségbeesésemben már arra gondolok, ússz ki, te szerencsétlen állat, menj a magad útján, legyen szerencséd, életemben nem látalak és ne is lássalak viszont, csak ússz ki.

Belekapaszkodok, megőlelem és érzem, hogy remegés fut végig rajta. Az orromba csapott a nedves állat szaga. A csónak szélteben-hosszában remeg, rázkódik. Végül az állat elnehezedik, nincs menekvés, a tenyerem lecsúszik a szőren.

És ekkor hirtelen felemeli a pofáját és váratlanul megüt. A csónak megbillen és én nagy ívben a csónak farába repülök. Négykézlábra emelkedek, a halántékom majd megpattan, az meg többször felugrik, habzik körülötte a víz. Hátsó lábaival el tudja érni a vízfenéket. Patájával belekapaszkodik a csónak peremébe, ami lehasad és elrepül.

Csónakom inogni kezd a vízen, mint a hinta, s én se élő, se holt nem vagyok. Fájó könyökömet tapogatom. Az állat ugrál, fel-fel-horkan, csupa izsap. És már mindjárt kiér a partra és el is megy.

Egyszerre minden szálalom elszáll belőlem. Mintha kijózanodtam volna: elmegy, én pedig elesek egy ilyen zsákmánytól!

Nem azt mondom, hogy a gyerekeimre gondoltam, a nyomorra és az inségre. Nem gondoltam én ezekre abban a percben. Egy hang mondta bennem: mit akarsz te asszony, löj, ne habozz!

Kihúrom magam alól a fegyvert, a célgömb ugrámozdik ide-oda. Igyekszem jól leszorítani a puskaagyat, tudom, hogy a vállgödörben van a legbiztosabb helye, mert a megboldogult Szavelij Iljics sokszor mesélt a vadászatról.

Hiszen ez képtelenség! Gyerekkoromtól fogva nem hittem Istenben, nem tartottam ikonokat a házban, most meg ahogy célozok, azt suttogtam: Uram, ne hagyd elhibázni, Uram segíts meg!

És itt van! Pontosan egyvonalban velem. Abban a pillanatban látom a szemem sarkából, mintha nem is én látnám, hogy a zelnice-meggybokrok közül előjön az idej borja.

Előugrik és szalad. Futás közben a fülecskéi összeborzolódnak, úgy fut az anyjához. Ugyanolyan rőt, mint az anyja, csak kicsit világosabb, magas homlokú, a patái mintha üvegbe lennének.

Megzavarodik és felsőhájtok: bárcsak sose láttam volna a borjút, színét se láttam volna soha! Miért még ez a büntetés is nekem? Megkeményítem a lelkem.

Az pedig mintha megérezné, hogy tétovázok, felpattan, orrával fúj, mintha sürgetne.

Lövök...
Az a dög csak megrázza a fejét. A sekély vízben a lejtős part felé szaladok. Elhibáztad a célt, Marija, mellé löttél! — mondogatom magamban.

A vad pedig eléri a partot, kiugrik és mintha kezdené beásni magát, csomókban száll a vizes homok. Aztán csak áll, áll és váratlanul összecsuplik.

Nem mesélem el, hogy eveztem vissza a faluig. Minden mind-egy volt és legyőzött az egykedvűség. A faluban nem kellett sokat beszélnem, hogy segítségemre legyenek. Az öregemberek még az aszszonyok így esedeztek: lelkecském, kedvesem, hogy bírtad, hogy boldogultál vele?

Már delután visszatértem az emberekkel a Hosszúhegyfokra. A zsákmány a zelnicebokrok alatt feküdt, a borja viszont nem volt sehol. Az öreg ugrattak, ott a borjú, kidugta a fejét, a bokrok közül és néz...
Mégis felfedeztem a fiatal állatot: hasmánt feküdt, amíg fel nem pakoltuk az elejtett anyaállatot, feküdt és nézett bennünket... Én a húsok egyetlen darabját sem ettem meg. Nem tudtam volna, bármi történjék is velem.

A nyár közepén pedig valamilyen módon a mi Szavelij Iljicsünk is megkerült. Az egyik távoli vadász kunyhóban feküdt, amikor kitisztultak a gondolatai, aprócska fény gyúlt benne, és megtalálta az utat hazafelé, mintha gyertya világítana neki.

Fordította: Pál József

Vlagyimir Vlaszov

Gazfickó

Abban az évben már kora tavasszal végigperzselte az aszály az Urál dombháta. Vaszka Zsezlov, a segéd, a szokatlan hőségtől csaknem elepedve, megkérte főnökét:

— Ügyelj húsz percig nélkülem, Nyikolaj! Megmártóznék egy kicsit.

Nyikolaj Szanocskin, a mester, egy pillantást se vetett Zsezlovra, úgy mormolta maga elé:

— Csak aztán nehogy Aszmgogyejbe ütközz! Tudod, hogy minden fordulónál beleakad az ember.

Ivan Ivanovics Dorosenkótól, akit maguk között csak Aszmgogyejnek neveztek, még a legöregebb fűrőmunkások is tartottak, Vaszka sem vesztegette hát feleslegesen az idejét a folyónál: az alacsony szikla tövével rögtön alábukott a tajtékos örvénybe, széles csapásokkal átúsztta a folyót, majd visszatért, sietve felrántotta a nadrágját, ingét pedig a kezében szorongatta.

Még egy utolsó pillantást vetett a vízre, mélyet szippantott a halszagú levegőből, aztán felsóhajtott: „Adná az isten, hogy egy álló napig ki se kelljen szállnom a vízből!”

A vízre pillantva végigvizsgálta sovány arcát, egyenes, folyton égnek ágaskodó üstökét, tükröképére kacintott, aztán elindult a fűrőtorony felé. És ebben a pillanatban egy sasra tévedt tekintete, amely kódarabként hullott alá az örvény alatt eisekélyesedett zúgóba.

„Halászik” — találgatta Vaszka, és csaknem megdermedt a félelemtől, hogy elijeszti a vadászó madarat. A sas, talán mert távolságot tévesztett, vagy talán, mert neki is túrhetetlenül melegnek tűnt a perzselő ég, Zsezlov nagy ámulatára nem repült fel újra hallal a karmai között, hanem eltűnt a vízben. Vaszka lábujjhegyre állt, úgy figyelte a zuhatag kövei között fürdőző madarat. A nagy távolság miatt igen nehéz volt a fekete és sötétbarna kövek között felfedezni a sas barna testét. Abban a pillanatban vette újra észre, amikor az csőrébe kapva egy apró halat, a nedves köveken meg-meg-csúszva, a partra evickélt.

Vaszka csendesen felnevetett. A sas már egyáltalán nem hasonlított a madarak királyára, benedvesedett tollai megnyúltak, alóluk előbukkant sovány teste, csontos esetlensége.

„Mint egy nedves kakas” — jutott Zsezlov eszébe a hasonlóság.

A sas nem látott hozzá a halhoz, letette, majd újra a zúgóba bukkott. Vaszka most már nem vesztette szem elől. A madár nem bukkott alá, a kőgörgeteg menti mélyedésnél állt és várt. Aztán egy észrevétlenül gyors mozdulattal kiemelt a vízből egy halat, és a partra totyogott vele.

Vaszka úgy döntött, hogy az alacsony bokrok fedezékében a közelébe lopózik. A sas észrevette ugyan a bokrok közötti mozgást, fel is ugrott, de benedvesedett szárnyal nem tartották meg, nehézkesen huppant le a part menti kavicszöngyegre. Zsezlov hatalmas ugrással törte át a bozótot, ingét a sas fejére borította. Aztán meztelen melléhez szorítva a súlyos, nedves madarat, elindult a torony felé.

Nyikolaj Szanocskin még mindig a fűrőpad mellett állt, időről időre letörölve homlokáról az izzadságot.

„Nem mutatom meg neki ezt a nedves micsodát” — döntött Vaszka, miközben a toronyhoz közeledett — „nincs is sas formája”. A madarat abba a kamrába dugta, ahol a felszerelést tárolták. A bódéból forró levegő csapott az arcába.

„Még megfullad szegény ebben a pokolban — gondolta Vaszka —, valahol a szabadban kellene kikötnöm.”

Körülnézett: sehol egy fa, sehol egy bokor.

„Horgonyt csinállok neki — jutott eszébe, s nekiállt, hogy meglazítsa a fűrőpad alsó hüvelyét szorító csavart. — Rossz tréfa ugyan, de a lábára kötöm ezt a csavarkulcsot. Hová mehet vele? A kőzet erős, egy órába is beletelik, amíg Nyikolajnak eszébe jut, hogy húzzam meg a csavart. A madár meg addig bőven megszárad a napon.”

A sas azonban nem várt egy óráig. Nem várta meg, hogy Vaszka megszabadítsa a lábait a csavarkulcsból. Fenyegetően rávillantotta szemét a közeledő Zsezlovra, és hatalmas szárnyait meglengtetve, alacsonyban a föld felett szállva, elrepült. Az emberi kezektől fényesre csiszolódott csavarkulcs vidáman lengett alatta és csillogott a napsugaraktól. Vaszka ijedten kiáltott fel. Csavarkulcsot csak a bázisközponttól lehetett kapni, onnan sem azonnal: márpedig az bázisig több, mint kétszáz kilométer az út — kulcs nélkül viszont téltlenségre van ítélve a fűrőtorony.

A talajról felszakadó forró párák gyorsan emelték magasra a madarat, s bár semmi reménye nem lehetett, Vaszka kétségbeesetten követte a szökevényt, miközben izgatottan suttogta:

— Te söpredék, miért nem a kötelet haraptad el, miért éppen ez a vasdarab kellett neked?

A kopár dombtetőt meredek szikla koronázta meg, ide kormányozta magát a madár, s a szirten megülve azonnal eltűnt a szem elől.

Vaszka szinte el volt ragadtatva: „A kis hamis. Vajon mit csinál most? Eltéli a kötelet, vagy nem? Két kiló vassal a lábán nem repkedhet sokáig...” Aztán kétségbeesetten imádkozni kezdett, hogy a sas megszabaduljon terhétől, és legalább éppen erre a sziklára ejtse le a kulcsot.

„Ne éljek, ha néhány órán belül nem jutok fel a kulcsért — esküdzött. — Ez a szikla lehet vagy öt méter magas. Ha megkérem Nyikolajt, egy ideig még csak elüldögél, de hogyan lesz tovább... Talán át lehetne egy kötelet dobni a sziklán.”

A dombok felett remegve izzott a levegő, minden élőlény fedezkébe bújt, csak Szezlöv állt a napfényben, le nem véve szemét a dombról. Kért, könyörgött, esedezett, hogy a sas megszabaduljon a kulcstól. A madár azonban nem mutatkozott.

„Ugyan mit főzött ki ez az átkozott ott a sziklán, csak nem csavaranyákkal szórakozik?” — szitkozódott, észre sem véve, hogy egy perccel korábban még a leggyengébb szavakkal illette a szőkevényt. A sas viszont, mintha csak meghallotta volna a Vaszka átkozódását, könnyedén felemelkedett a szikláról. Széles körökét írt le, egyre növelte a magasságot. Szezlöv a fájdalomig megerőltette szemét, úgy nézte a madarat — és nem látta körülötte a fémot csillogni.

„Letépte” — lélegzett fel örömeiben, és elfutott a fúrómesterért.

— Miféle sas...? — ugrott segédjének Szanocskin. — És egyáltalán, hogy került hozzád? — Aztán hogy meggyőződött róla, hogy a csavarkulcs valóban eltűnt, jól kikáromkodta magát, majd megfékezte indulatait. — Szerencséd, hogy ebben a hőségben úgylis pihentetni kell a motort.

Hogy Nyikolajjal így nagynehezen dűlőre jutott, Vaszka újra megátkozta saját sorsát: „Mi az ördögnek kellett a madarat éppen ahhoz a kulcshoz kötnöm. Micsoda pech! Mások húsz-harminc évet is ledolgoznak a bázison, én meg egész életemet a fűrésoknál tölthetem. Pedig még a bázisunk területe is olyan, hogy bármelyik nyugati állam megirigyelhetné. Egy egész napos hajszja a központtól idáig... Hát még az ország — micsoda méretek: száz, ezer mérhetetlen kilométerek... és hányféle vad. Túl a határokon legfeljebb, ha állatkertben látni ilyesfélét, itt meg szabadon repül ez a csűrhe és még az állami tulajdonban levő kulcsot is elorozza. Milyen nagyszerű lenne megszelídíteni ezt a szépséget... Jobban feltűnne, mint egy kezes farkas. Vagy, mint egy szelíd tigris, vagy oroszlán.”

...A szikla így közelről sokkal magasabbak és nehezebben megmászhatóknak mutatkozott, mint távolról nézve. Am a túlsó oldala gigantikus kölépcsőre hasonlított, melynek fokai két méter magasak voltak. A hasadékokban fű nőtt és itt-ott tuskés bozót. Vaszka mindenestre kötelet csavart a dereka köré, úgy mászott fel az első fokra és húzta föl maga után Nyikolajt. Még néhány lépcsőfok volt hátra, aztán Vaszka, Szanocskin vállára állva körülpillantott a szikla tetején.

— Megvan — szölt le a fúrómesternek —, csak éppen nem lehet kézzel elérni. Tartsd magad, megpróbálom lelökni.

Áterőltette hosszú, izmos testét a szikla peremén. Nyikolaj halotta, amint a kulcs a köveken lefelé csörömpöl. Felemelte a fejét, azt remélve, hogy segédjét pillantja meg, ehelyett azonban két sasra tévedt a tekintete, amint azok a mérhetetlen magasságból éppen a szikla felé zuhantak.

— Igyekezz, Vaszka! — ordított fel a fúrómester, kirántva zsebéből összecukható kését.

Vaszka, aki lenről nem volt látható, kiáltott valamit, két ujját a szájába véve éleset fűtyentett. A sasok tiz-húsz méterre a sziklától befejezték a zuhanórepülést és eltűntek.

— Vaszka! — kiáltott fel Nyikolaj. — Mássz le, mert...

— Keresd meg a kulcsot — szölt le Vaszka —, meg itt ez a falánk kis ördög... — azzal a kötéllel leeresztette a sapkáját, amelyben egy borzas sasfióka gubbasztott.

— Gyönyörű kis példány. Fehér, mint a hó, de ha figyelmesebben megnézed, mintha kék lenne — magyarázott lefelé jöttében Vaszka. — A másikat a fészekben hagytam.

Szanocskin hallgatott, láthatóan nem értékelte valami nagyra Vaszka felbuzdulását. Hőségtől kivert arca borús volt és mosolytalan.

— Hová sietnél, Kolja? — kérdezte Vaszka. — Gyere, fűjjük ki magunkat és nézzük meg a zsákmányt.

— Nyújtsd csak meg a lépéseidet! — vezényelt a fúrómester. — Aszmozgyej egyik pillanatról a másikra rajtunk üthet.

...A motor még mindig nem hűlt ki, így hát Szanocskin is nyugodt szívvel helyezkedett el az árnyékban:

— Rázd csak őt elő. Vaszka... Csak nem fut tán el.

A riadt szemű, hatalmas csőrű madárfióka valóságos szörnyszülő lett volna, ha nem borítja vézna testét a legfinomabb fehér, kékesbe játszó pihe. A hasán feküdt, szélesre tátott csőrrel, nehezen lélegzett. A fúrómester felényújtotta kezét, hogy pihés hátát megismogassa, ám a sasfiók keményen keze fejéhez vágott csőrével és kígyó módjára sziszegett hozzá. Nyikolaj elkáromkodta magát, Vaszka viszont felnevetett:

— Velem is ugyanezt csinálta a fészekben — azzal odamutatta társának a nagy- és mutatóujja közti piros véraláfutást.

— Mi a fenének fogtad el — mondta szerényen Szanocskin. — Mit fogsz vele csinálni? És mivel eteted? Ennek bizony hús kell.

— Majd megtanítom vadászni. Ő majd vadat fog nekem, én meg úrgévell etetem és fogok neki halat.

— És dolgozni mikor fogsz? — dördült meg hátuk mögött egy basszushang. — Már csak ez hiányzik nekem: halászok és vadászok egyesülete...

„Na, megint itt van ez az átkozott Aszmozgyej” — szitkozódott magában Vaszka. — „Honnan a fenéből tűnt elő? Mi a gépnél várjuk, ő meg mégis meglep bennünket.”

Dorosenko, mintha csak küismerné magát Vaszka gondolataiban, így szölt:

— Átadtam az ügyeletet a szomszédoknak. Már el is indultak a műhelykocsival.

Lekapta fejéről megviselt sportsapkáját, zsebkendőjével megtörölte kopasz fejét és szigorúan nekik szegezte a kérdést:

— És ti miért nem fúrtok?

— Gyorsan fellemelegszik a motor — felelt a mester —, így hát, rágyújtottunk.

— És vadászgattunk — egészítette ki rosszmájúan Dorosenko, bizonyoságul a sasfiókra böke ujjával.

A madár csőrével hirtelen a kezéhez kapott. Az öreg meglepetésében és fájdalmában talpra ugrott, ujját összeszorított ajkai közé kapva, tekergette a fejét: a csapás éppen az izületét érte. A mester és segédjének arca mély együttlérzést tükrözött ugyan szemükben, azonban ott bujkált a visszafogott nevetés. Dorosenko dühösen támadt beosztottjaira:

— Hol fogtátok ezt a gazfickót? — Megkékült ujját, egyből megtalálva az igazi bűnöst, Vaszka emelve, mély lelki bánattal folytatta. — Mások dolgoznak, métereket haladnak, prémiumot meg mindenféle kitüntetést kapnak, ti meg addig nem átaljátok ilyesmire fecseregni az erőteket. Nemhogy az aggregátor karbantartásával foglalkoznátok, megtisztítanátok a díszelt az olajtól, nem, vadászatot rendeztek, mindenféle dögöket hordtok a toronyhoz! És még ez a brigád áll az első helyen? Megyek és még holnap átadom a vándorzászlót a szomszédoknak. Én magam. Ezzel a két kezemmel.

A mester arca vérral telt meg, szemeiben rosszindulatú láng lobogott.

— Begurult az öreg — állapította meg Vaszka —, most aztán lesz nemulass.”

A mester tovább szitkozódott:

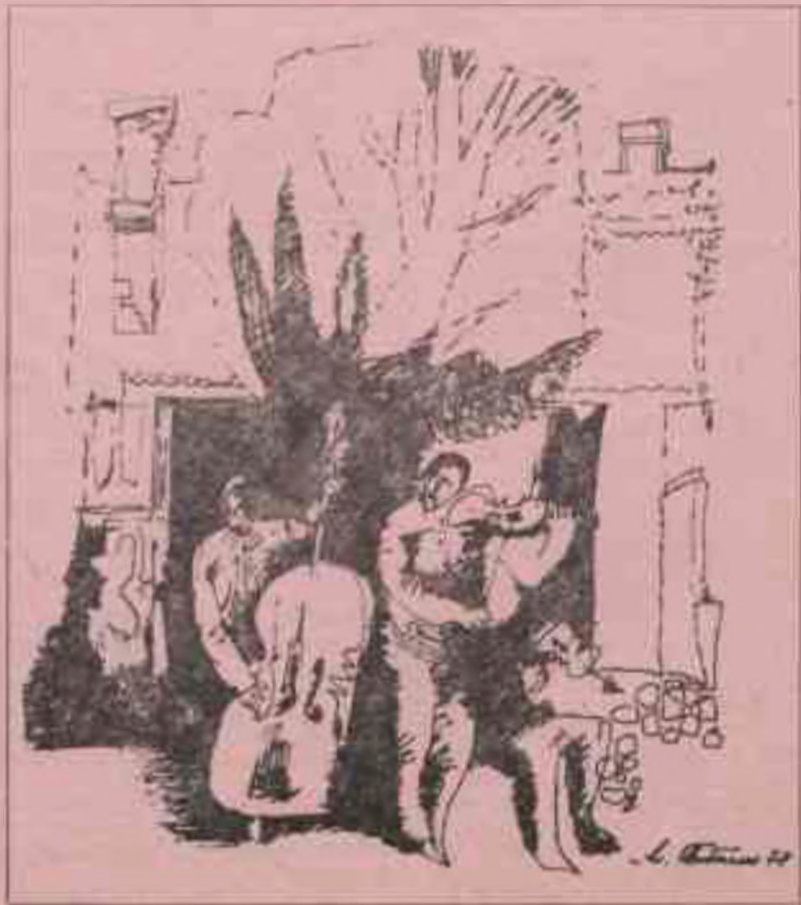
— Munkások!... éppen olyanok, mint a gyerekek: leállítják a gépet. Találnak egy mocskos dögöt és elszórakozgatnak vele. És még ők nevezik magukat felderítőknak! A fúrómesterek korunk élcsapata! Arcátlanok! Hát ezért küldött titeket ide az állam? Madarat fogni? No jó, hiszen Vaszka még csak húszéves, de te, Nyikolaj, a saját neveltem, szinte családtag! Nem szégyenled magad? He??, Ej, ti...!

A fúrómester türtőztette magát, igyekezett nyugalmát megőrizni. Bár igazán nem esett jó rágyújtania, mégis előhúzta cigarettáját, kiemelt belőle egy szálat, megkínálta Vaszka, majd a csomagot a mesternek nyújtotta. Mindezt hangsúlyozott csendben és nyugodt mozdulatokkal. Ez a tettetett nyugalom aztán végképp kiborította Aszmozgyejt: eltolta magától Szanocskij kezét, toppantott a lábával, és fojtott hangon azt sutogta:

— Dohányzást befejezni! Mindenki a helyére!

A mester elnyomta csizmája talpán a cigarettáját, kópött egyet, majd szemrehányó pillantást vetve Dorosenkóra, felállt.

Ettől a pillantástól, no meg attól, hogy senki sem szállt vele vitába, senki nem mondott ellent neki, kínossá vált Aszmozgyej számára a helyzet. Tudta, hogy feleslegesen mérgeződik, hiába haragszik. Hogy hirtelen haragra gerjedt, az még csak hagyján. De kiabálni, toporzékolni igazán nem volt értelme. Persze mindezt igazából magának sem vallotta be: „Az idegeim — fedezte magát — meg ez

a harmincöt fok meleg árnyékban." Végignézett a fűrókon meg a nagy gonddal tisztára töröl diesel: „Lehet, hogy egy kicsit elfajzottak, de bűnt nem követtek el és nem ellenkeznek. Sőt, talán még ki is nevetnek”.

Dorosenko szinte már beosztottjai bármiféle megnyilatkozásának örült volna, de azok szinte észre sem vették. A feszült, rossz ízű csendet végül a sasfiók részeg nyekergéséhez hasonló siránkozása törte meg. Az éppen indulni készülő öreg, gyilkos pillantást vetett a madárra:

— Hát ez meg mit akar?

— Magát kéri, Ivan Ivanovics, hogy ne lármázzon — fordított ravaszul hunyorogva Vaszka.

A mester óvatosan belement a játékba:

— Semmi mást?

— No, meg a beleegyezését kéri, hogy ittmaradhasson a torony-nál.

Ivan Ivanovicsnak igencsak ellenére volt, hogy ezt a szörnyű, ellenszenves madarat az állomáson tudja, mivel azonban bűnösnek érezte magát, hát hamisan elmosolyodott és jóindulatúan csak ennyit mondott:

— Ördög vigyen benneteket! Ha hozzászokik a lármánkhoz. Csak aztán... semmi szemfényvesztés. — Már jócskán feldagadt, kékesfeketere vált ujjával megfenyegette a sasfiókot, majd így folytatta. — Jól van, legények... ti akartátok! Most már csak az kell, hogy hozzatok szokjon ez a... gazfickó!

Dorosenko kiszólása nyomán aztán a sasfiók rajta is ragadt a név: Gazfickó. Gazfickó fokozatosan hozzászokott a diesel és a fűrótorony kellemetlenül egyhangú zajához, a záruk és csövek csörpöléséhez, a vasdarabok örökös csattogásához. Egyedül a káromkodás nem volt inyére. Akár a madarak királyának született szokása volt az az ellenségesség, amivel el nem tűrte a zürzavart és felesleges zajt, akár az emberrel való első találkozásakor gyűlölte meg a szitkozódást, tény, hogy elég volt egy szelíd vita, egy röpke szitok, Gazfickó máris mint egy puskagolyó lőtt ki a diesel mögül, és félelmetes szárnyait lengetve, nekitámadt a hangoskodónak. A váratlan támadásnak, a félelmetes csörnek, a rekedt rikácsolásnak rendszerint meg is volt a hatása: a fűrók elnevettek magukat és leszállították a hangerőt. Gazfickó még jóformán repülni sem tanult meg, s Ivan Ivanovics máris letett arról, hogy a fűróhelyen káromkodjon. Sőt, nemcsak erről szokott le. Ugyanúgy begurult ugyan, mint korábban, de már nem emelte meg a hangját, amikor alárendeltjeit eligazította. Ha pedig mindez elkerülhetetlen volt, a kamrába hívta be a bűnöst, ott adta ki a mérgét — fél szemmel a toronyt figyelve: nem mutatkozik-e a sasfiók.

Gazfickó jól ismerte a brigád valamennyi tagját, kuckójához azonban egyedül Vaszka Zsezlovot engedte. Zsezlov ürgével etette őt, olykor-olykor friss hallal kedveskedett neki. A madár még repülni nem tudott, de igyekezett nem elhagyni gazdáját, utána totyogott a folyóra és egyéb közel eső helyekre. Sokat és mohón evett, valószínűleg ennek tudható be, hogy igen gyorsan fejlődött. Ha jólakott, Zsezlov ölébe telepedett. Mikor Vaszka ránézett, bizalmasan lehunyta a szemét és elégedetten elengedte magát, csak karmaival kapaszkodott úgy, hogy azok nemegyszer felszakították Zsezlov ruhájának szövetét.

Zsezlov tudta, hogy a madár a lehető legkisebb emberi ingerült-ségre is élesen reagál, ezért mindig nyugodt hangon beszélt hozzá. Később bordás gumiszőnyeggel takarta le a karmok elől térdét. Amikor foglya megbetegedett, nem fogadta el az ételt, nehezen lélegzett, alig mozdult, Zsezlov napokig nem mozdult el mellőle, kolbászt és főtt húst rágott meg számára. És így szinte szájából szájba etette. Gazfickó ellenkezett ugyan, kapkodta a fejét, de Vaszka nem hagyta magát.

A brigád mozgó hálókocsiban élt a fűróbázison, külön ebédlőjük is volt. Ha új telephelyet jelöltek ki maguknak, a madár a tűző sztyeppe naptól borzas tolla alá húzta fejét és egész úton a kocsi hátsó felében ült Zsezlov térdén.

Ebédehez mindig pontosan érkeztek, megmosakodtak és indultak az ebédlőbe. Vaszka oldalán ott totyogott Gazfickó is. A szakácsnő, a takarítónő és maga a konyhafőnöknő is — egy szolid, enyhén bajsuzos asszony — rendszeresen kijártak fogadni a különös vendéget. Gazfickó szívélyesen fogadta neki szánt ajándékaikat, egészben nyelve a húsdarabokat, kolbászt, sőt még a túrós lepényt is. Miután már hallottak arról, milyen rendez szoktatta a madár a fűrómunkásokat, jelenlétében a konyhamunkások is csak sutogva beszéltek. Zsezlov világosította fel őket:

— Beszélhettek hangosan, csak ne kiabáljatok!

Gazfickó egyre sikeresebben szokott hozzá a körülményekhez, tetszett neki a telep. Most már egyszer sem hagyta ki sem a reggelit, sem az ebédet, sem a vacsorát. Együtt utazott a fűrómunkásokkal, a vezetőülés feletti tetőre telepedve, és ha a gép valamiért megállt, a sasfiók rögtön nyugtalanzkodott, félt, hogy elkésik az ebédről, csőrével kopogott a kabinon: „Indulás”. A sofőr nevetett, és azt mondta, hogy Gazfickó minden festéket leszed a kocsijáról, meg, hogy most már a fűrók óra nélkül is dolgozhatnak: ez a madár bármilyen óránál jobban tudja az időt.

Senki sem látta, hogy mikor indult első útjára a sasfióka. Zsezlov egész héten éjszakai műszakban volt, így nappal aludt. Valószínű, hogy ezeknek az ellenőrzés nélküli napoknak valamelyikén tanulhatott meg repülni. Tény, hogy amikor egy nap Zsezlov Nyikolajjal, a mesterével éppen munkába indult, Gazfickó csőrével Vaszkába kapaszkodott és követte a kijáratig. Vaszka csodálkodott ugyan, de nem akart ellenkezni vele. A madár a lecsapható lépcsőről egy üres

hordóra ugrott, majd kiterjesztve csaknem méteres szárnyait, váratlanul felrepült. Zsezlov szinte öntudatlanul maga is széttárta karjait, mintha utána akarna repülni, s ebben a pózban meg is dermedt, hogy el ne veszítse szemé elől a madarat. Gazfickó egyenesen szárnyalt, okosan kihasználva a felfelé törő meleg légáramlatokat, egyre feljebb, és feljebb. Vaszka jobban meresztette utána szeméit, mint amikor Gazfickó apja magával hurcolta azt a bizonyos kulcsot. Most érezte meg igazán, milyen kedves lett neki ez a sasfiók. És nagyon csodálkozott volna, ha valaki elmeséli neki, hogy azokban a pillanatokban napbarnított arca teljesen elfehéredett és fogal kö-zött azt sutogta: „Elment... elment a drága, elment és itthagytott.”

Gazfickó egészen a horizontnál róttá köreit, mind messzebb és messzebb szakadva a földtől, alig látható ponttá zsugorodva. Akkor már, mert hiába hívta Vaszkát, a mester is kikapcsolta a fűrópadot és ott állt segédje mellett, figyelve a messzébe tűnő pontot.

— Szerencsés utat — sóhajtott fel Szanocskin. — Gyere, szedjük össze magunkat Vaszja!

— Sajnálom — mormolta Vaszka —, legalább elbúcsúzott volna. Ki gondolta, hogy el akar menni. — Zsezlov mosolyogni próbált, de az nagyon rosszul sikerült; csak a szája sarkát sikerült elhúznia.

Nyikolaj krárogott kettőt-hármat:

— Hát, okos madár volt, megértett az mindent...

A műszak végéig Zsezlov olyan szórakozott volt, mint korábban soha, a mester viszont szó nélkül javította ki minden hibáját. Négy órakor aztán átadták a műszakot a váltásnak és betértek az ügyeletes kocsi. Dorosenko azonnal észrevette, hogy Zsezlovnál valami nincs rendben:

— Mi bajod van? — kérdezte. — Csak nem vagy beteg?

Vaszka csak legyintett.

— Rosszabb...

— Elment a madara... — magyarázta a mester.

Dorosenko gondolatban vetett egy keresztet, és azt mondta magában: „Hála neked, uram, hogy megszabadítottál ettől a gazfickótól...” Am szinte ugyanabban a pillanatban könnyű suhogás hangzott a levegőben, mind közelebről és közelebről. A fűrók fölemelték fejüket: pontosan az ügyeletes kocsi felett, a meredek hegyfok mögött előbukkanva megjelent a sas és könnyedén leült kis távolságra tőlük. Fészkelődött egy keveset, először büszke tekintettel megvizsgálta Vaszkát, majd a térdére ugrott.

Dorosenko belül szitokra fakadt, fennhangon azonban csak ennyit mondott:

— Csak egy gazfickó ez a Gazfickó — akár az órát is hozzá lehet igazítani.

...Ettől a naptól kezdve a sas önálló vadászatba kezdett, az ebédlőt azonban továbbra is rendszeresen együtt látogatta a brigáddal. Útjairól gyakran hozott ürgét, és ahogyan az ősz közeledett — nyulat is. Zsákmányát mindig Zsezlov lábai elé rakta, mintha csak közös falatozásra invitálna.

A feltárási munka közepette a fűrótoronyt gyakran szállították át egyik helyről a másikra, és volt még a közelben legalább öt hasonló torony, de egyszer sem történt meg, hogy Gazfickó egyiket a másikkal összetévesztette volna. Még akkor sem, ha akkor költöztek át, amikor éppen vadászni járt. Tévedhetetlen volt. Amihez aztán hozzá is szoktak.

Közeledett a tél. Időnként már a hó is hullott és kemény szél tört elő a hegyek mögül. Már elhúztak dél felé a vándormadarak utolsó, elkésett csapatai is. A túrhetlenné váló időjárás elől szinte minden élet, elrejtőzött. Gazfickó nyugtalanzkodott, kotyogott, mintha valami fontosat igyekezne Vaszkának mondani. Gyakran repült el és hosszú ideig nem tért vissza. Zsákmányt sem hozott magával. A sasok már mind eltűntek — utoljára távozva, miután felélték a lemaradt és beteg vándormadarakat. Úgy tűnt, egy élő sem maradt a sztyeppén.

A dombokon hó porzott, kemény szél fútyult a sziklák között, és azon a napon Gazfickó nem tért vissza.

— A szülei nyomába eredt — jegyezte meg Szanocskin. — Ennyi az egész.

Zsezlov szüntelenül az eget kémlelte, mintha csak azt várná, hogy egyszer csak megpillantja Gazfickót. A brigád is gyakran emlegette a madarat. Talán Gazfickó volt az oka a telepen bekövetkező súlyos balesetnek is. A nagy mélységben a kemény közettörmelek váratlanul tönkretette a fűróberendezést. Miközben a dolgot helyrehozták, viták sora lángolt fel, és csaknem a verekedésig elfajult. És még mindemellett ott volt az is, hogy megkapják-e a prémiumot. Az öreg Dorosenkót újra csak Aszmogyejnek hívták egymás között. Aszmogyej egyhuzamban hat napot és éjszakát töltött a telepen, egy órára sem mozdulva el a munka mellől. Arca borostás-sá vált, gyulladt szeméi alatt sötét árkok vonultak. Minden öt száva közül négy káromkodás volt.

— Nem kellett volna elengedni ezt a madarat — jegyezték meg éles hangon a fűrómunkások.

A hetedik nap éjszakán Aszmogyej kétségbeesett döntésre szánta el magát — csőrök segítségével közös erővel megemelték a fűróberendezést és megigazították a fűrópadot. A szabályzat értelmében ez tilos volt. Dorosenkónak azonban ez volt az utolsó reménye és e szerint járt el. Gondosan megigazította az állványt, a drótköteleteket, aztán minden munkást elküldött a toronytól, ő maga meg rágyújtott, hogy idegességét csillapítsa. Az első próbálkozás semmi eredményt nem hozott, bár a szerkezet alig észrevehetően odébb mozdult néhány centimétert. Mikor azonban a mester könnyített a terhelésen, újra visszatért az előző helyére. Aszmogyej elkáromkodta magát és újra próbálkozott,

A végsőkig megfeszült drótkötél bármelyik pillanatban elszakadhatott. A szájában lógó csikló már elviselhetetlenül égette a mester ajkait, amikor megérezte, hogy a szerkezet lassan, milliméterről milliméterre odébb mozdult. Most már nem volt megállás — a legnehezebbjén túl voltak, de még ki kellett menteni a fúrót a felmorzsolts kőzetről. Dorosenko se látott, se nem hallott, olyan feszült figyelemmel nézte a szerkezet szinte észrevétlen mozgását.

Dorosenko nem tudott arról, hogy a kutató helyre közben megérkezett a munkavédelmi expedíció helyettes főmérnöke, egy olvas-féle fiatal szakember, akiről azt szokták mondani, hogy még ott a tojáshej a fenekén. Persze, munkáját azért jól, nagyon jól végezte. Lehet, hogy a mester helyében ő maga is vállalta volna ezt a kockázatot. De a szolgálat az szolgálat — utasította a mestert, hogy állítsa le a munkát.

Ha még egy kis időre megállt volna a torony mellett, vagy a munkásokkal együtt elszív egy cigarettát, akkor Dorosenkónak sikerült volna kihúznia a fúrót. A fiatal szakember azonban határozottan besietett a toronyba.

A diesel dübörgése sem tudta elnyomni az onnan hamarosan előtörő dühös hangot. Hogy Dorosenko mit válaszolt neki arra a követelésére, hogy állítsa le a munkát, azt senki sem tudja, de valószínűleg igencsak bántó lehetett. Vaszka Zsezlov például meg volt győződve arról, hogy Aszmogyej valahová nagyon messzire küldhette a mérnököt, mivelhogy a mérnök azonnal rikácsolni kezdett.

— Hisztérika — szögezte le a fűrómester, Szanocskin. — Nyugtatót kellene itatni a taknyossal, mit szórakozik Aszmogyejjel!

Valamennyien látták, hogy a berendezés, ha lassan is, de tovább működik, és mint minden hasonló esetben, most is mind akaratlanul megfeszítették izmaikat. Mert ilyen az ember, még messziről is nekifeszíti a vállát: „No még egyszer, no még egyszer, most teljes erőből, erővel is segíteni, ha talán már nincs is erőd.”

Ebben a feszült pillanatban olyan idegen volt a helyzettől a mérnök rikácsolása, olyan idegtápó, hogy helyében bármelyikük már rég befogta volna a száját. Az üvöltés azonban még csak emelkedett. Szanocskin szenvedő fintort vágott és piszkos ujjaiával úgy dörzsölgette bal halántékát, mint akinek fáj a feje. Valamennyien álltak, egy szót sem szóltak, csak nézték, hogyan mozog mind gyorsabban és gyorsabban a szerkezet.

Egy autóduda idegesítő hangja harsogta túl a dübörgést. A sofőr jelzett, a kocsifeljárón állva, szabad kezével hadonászva igyekezett magára vonni a figyelmet. Zsezlov odanézett és felbódült:

— Hurrá-á-á!

A terepjáró ponyvával takart tetején ott ült Gazfickó. Nyugtalanul forgatta a fejét, idegesen figyelve a fűrótoronytól hozzáverődő kimerült rikácsolást.

Vaszka elindult kedvence felé, de a sas könnyedén felemelkedett, befurakodott a fűrótorony nyílásán és alábukott. Abban a pillanatban nagy döréjjel kicsapódott a kétszárnyú ajtó, és a lépcsőn kirobogott a fiatal mérnök. Mögötte hatalmas ugrásokkal Gazfickó. A mérnök megtépett nadrágja, s rövid kabátjának foszlányai arról tanúsítottak, hogy a madár nem hiába töltötte el az idejét. Az éles eszű sofőr kinyitotta a kabin ajtaját, a mérnök meg, mint egy darab kő, esett be a kocsiba. Gazfickó már a kocsihágcsón érte utol, s még egyszer csőrét a hátába vágta, elfoglalta a helyét, mérges hangot hallatva és felindultan topogva egyik lábáról a másikra. Sovány volt és fáradt, de a fejét méltóságteljesen és büszkén tartotta, ahogy ez egy királyhoz illik.

A kiszabadított berendezést mintegy fél óra alatt emelték ki és tréfálkozások közepette emelték be a kocsiba. Dorosenko beült a kabinba, amelyben menedéket talált a megtépázott mérnök, és hosszan kifújva a cigarettá füstjét, mély hangon ezt mondta:

— Tudja... nem kell haragudni erre a madárra! Nem igaz, hogy én magam is mennyit kaptam ettől a gazfickótól az idegeskedéseimért!

A mérnök hallgatott, fészkelődött a szűk kabinban. Dorosenkó köhintett egyet:

— Hm, no igen... A fiúk természetesen hallgatni fognak az esetről, mint a sír. És ön?

A mérnök nagy megnyugvással szorította kezét a szívéhez és lelkesen mondta:

— Mint a sír!

A kabin tetején pedig követelőzve kopogott Gazfickó csőre:

— Indulás!

Fordította: Kassai-Végh Miklós

Igor Kizseljov

Gyermekkorunk zenéje

Feltör — és újra sem untat —
dallama ifjúkorunknak.

Dallamok...
melyre a fákról
búlnak a bús verebek,
míg a tsz-irodából
kartonhangszóró rekedt
énekeket nyekereg.

Harmonika jaja búsong,
sóhaja leng. tovaszáll.
És valahol vele búsong
párjára várva a lány.

Holdtalan éjszaka csöndje
hajlítja dalra a szót:
— Junius, június, jöjj te,
hozz puha lombtakarót...

Könnyes emlékekkel a száján
rokkant sír. Elkötözött
lábai csonkjai árván,
hangszere válla mögött.

Némtek, túl a falunkon,
fogyok, esetlen, sután.
Szívük szájharmonikákon
jajdul az otthon után.

Igy kövez utat az emlék
és jelez múltat a dal —
hogy soha el ne feledjem
azt, ami volt, mihamar.

Uncepi nap veri álmodom,
izgató távoli fény,
szüntelen dobdobogáson
indulot röptet a szél.

Ifjúkorunk muzsikája;
háború, hősi dalod:
hogy hazánk szíve kitérve —
te teszed, te akarod.

Eihalt már régen a dallam.
Válasz nincs — néma a száj.
Kell, hogy új dalra találj!
És az új
háború lassan
elfúl egy hajnali dalban.

Vlagyimir Ivanov

X X X

Ki tudja, mily rég, hogy tavaszra várunk!
Hát itt van már: jeggyel jelölt a nap.
A természettel — friss öröm minálunk —
Viharos változások játszanak.
Derült ég úszik a tócsák vizére,
A roskadt hó zsiszelve sorvad el.
És lám, a földben friss gyökér ízere.
Éled a mag már, mozdul, szárna kel.
A tegnap még mogorván szürke bércek
Széld azúrkek köntöst öltenek.
S az elfutó vizekkel, mint az élet,
A gondolat is csöndben ellebeg.

Szergej Donbaj

Filmkockák a történelemből

Régi történet, történelem:
mord idők rágta szalag.
Forgasd meg és emlékezz velem:
hány sose-lesz pillanat!

Csúfra kopott, poros állomás,
vonatra váró peron,
asszonyi arcokon győzelem,
győzelem adta mosoly.

Jönnek!
Ott jönnek! Na, látod-e!
S tódul a győztes csapat:
csillag és érdemrend mellükön —
mankó a hónuk alatt,
fél karjuk csonkra apadt...

Karjában már a szerettei,
vállán az édesanya —
és a totál: amint könnyezik
sohse legyőzött fia!...

Napfény, nyílt lelkek és forgatag,
haik sikolyok. ölelés...
Vig zene szárnyain egyre fel
duzzad a lelkesedés.

Am a peron sarkán félszegen
gubbaszt a filmkamera:
mint ki a fénytelen síneken
jönni még vár valakit...

Fordította: Kassai-Végh Miklós

Valentyin Mahalov

Felfedezés

Ifjú Kolombusz lettem tegnap este.
Sakktáblán vívtam nagy csatát.
Szikrázóan drámai küzdelemben
A titkok titka fedte fel magát.

Bábuim hulltak ellenemmel szemben,
Hulltak mint érett szőlőszemek.
S megértettem: harcban csak paraszt
vész el,
— A király csak fogoly lehet.

X X X

Nem vagyok szótlán, elismerem,
S lám csöndre és csöndre vágytam.
Apályait és dagályait
Izlelgetem a számban.

Titkok, álmok ősfonadéka!
Kérdj, s a természet válaszol:
A tarka világ pusztul, éled,
Milyen csendben szállong a lomb!

Sziklák csöndje, tengerek csöndje,
Csöndje az égnek a földnek —
Örömeik és bánataik
Mibennünk megisméltődnek.

S ha csömör jön, minden elég már,
Hát magát nekidurálja,
Ekhót küld a mennydörgés után
Válaszul fakó villámra

Ivan Polunyin

X X X

Tombol. süvít a hóvihar.
Eltűnnek a sekélyke folyók.
A szarvas borzas szarvaival
Hideg ablaküveget karistol.
Kinézek: sűrű sötét van,
De a fehér éjszaka mélyén
Valakik durva lépte koppan
Nem bajt jósolnak-e nekem?
Reggelre kiderül — tudom —
Hogy megennyhültek az egek
S itt, ez északi tájakon
Nincs ki nekem ártani akarna.
S míg szívem egyenletesen ver
Töprengek élők sorsán
Elszomorít: mint minden ember
Tehetetlen vagyok én is.
Mert ó, mennyi, mennyi fal van!
Rosszul gondolom, meglehet,
Nehezen hiszem, győzködök magammal:
Hogy a halál — mint életünk —
Természetes.

Viktor Bajanov

X X X

Hát bizony: a hőség
gyorsan elapadt,
s korai hideggel
búcsúzott a nap.
Július még perzselte,

szeptember — rideg,
harminc év elillant,
mint egy fergeteg.
Harmincegyet írok.
Csendben hallgatom:
pletykálkodnak rólam
mögöttem tudom.
Rosszra ne vedd hát
atyafi ma itt
éteoseb barátod
bús sirámaid!
Nem a pletyka számít,
én magam tudom:
Elkerül szerelmem
úton, félúton.
Lehangolva kongnak
utam léptei:
valami nincs rendben,
sántít valami...

Alekszandr Ibrahimov

X X X

Tűz ül a térdeden, tűz lehet...
Ó: Csak egy macska, a szőre rőt.
Tedd reá hát a tenyeredet.
Üldögélj, ne sajnáld az időt!
A hóbar ösvény. Sejteted-e
Lépesónktól hová, merre vezet?
A sövényen köcsög, fekete,
Már nem őrzi az emlékezet.
És megfagyott bokor alatta.
A kiskapu — vár talán — tárva.
Nézz kedves, nézz ki az ablakba,
S pislákoljon a tűz parázsa.

Fordította: Hann Ferenc

Zinaida Csigarjeva

Mása

Mása csizmája alatt úgy hersegett a fagyos hó, mint amikor az ember friss uborkába harap. Nappal volt már, de az a reggelente még szokásos kékesszürke félhomály, amelyben az utcák hótakarója olyan tisztának és vakítóan fehérnek tűnik, mintha egy ügyes festő segédkezett volna az ecsetjével.

Mása is jó hangulatban volt. Ritkán sikerül úgy minden, mint ma: gyorsan elkészítette a reggelit, elmosogatott, sőt még a padlót is sikerült feltörölnie. Lám, az ünnep már reggel megkezdődött. Az ugyanis, hogy ma szokásos munkanap van, egyáltalán nem zavarja Mását az ünneplésben, hisz' nagyon szereti, amit csinál.

Nem siet, viszont alapos, izléses munkát végez. Férfiasan, nagy lendülettel dolgozik, ecsetvonásai szélesek, egyenletesek. Sztyepántól tanult így festeni. Rutinmozdulatok ezek, de nélkülük nem lehet boldogulni. Hiszen nem szabad, hogy egy csepp is a padlóra csöp-penjen.

Persze, amint Ljuszka Zvoncsihina beállít és semmitmondó tekintetével, festékes ábrázattal körülnéz, nem mulasztja el, hogy szóvá ne tegye:

— Buta vagy te, Mása! Nekik úgyis mindegy, utánunk mindenképp rendbe kell hozniuk a padlót: egyszóval nagytakarítás következik. Te mégis úgy vigyázol, mintha a szülőanyádnak csinálnád. Pölséges ez a fenegyógyekez.

Mása csak sóhajt és hallgat. Minek mondjon bármit is? Ljuszka-val nem érdemes vitatkozni. Mindig neki kell, hogy igaza legyen. De aztán Mása sem hagyja magát, s így aztán Ljuszka sem tud mit tenni. Mása viszont azt képtelen megérteni, hogy hogyan lehet valaki elégedett a munkájával, ha állástól hagy maga után. Neki nagyon ellenszenves ez a magatartás. Szégyellne így az emberek szemébe

Az a jó érzés, amikor a kopott, porlepte szürke falak az ember keze nyomán hirtelen megvilágosodnak, s csillognak a mésztől, mint a friss hó a napsütésben. Nem lehet betelni ezzel. A kimerült, mérges házigazdák pedig — akiknek egy tatarozás természetszerűen sok kellemetlenséget okoz — csodálkozva örvendeznek: „Ez igen! Ilyen fiatal, s mégis hogy érti a dolgát!”

Persze általában nem is a dicséreten van a hangsúly. Hiszen a házigazdák sem egyformák. Van úgy, hogy mindent jól megcsinál az ember, de nekik mindegy: mintha csukott szemmel járnának. Mások meg, ha észre is veszik, egy szót sem szólnak. Mintha egy gép dolgozna bennük, vagy — ami ennél is rosszabb — szolgájuk lenne az ember. De Mása az ilyenekre sem haragszik meg. Nincs miért; hiszen ő maga is állami alkalmazott, tisztában van saját munkája értékeivel. Akik meg duzzognak, valójában saját butaságukat fitogtatják. És vannak olyanok is, akik azt tartják, hogy Mása a fizetség reményében ilyen túlbuzgó. No, ez meg aztán rosszabb még egy pofonnál is.

Az ilyenekre jobb nem is gondolni. Inkább dolgozni kell, jókedvűen. Mert rossz hangulatban mit ér a munka? Ma pedig sehogya sem lehet rossz kedve. Hiszen ünnep van. A születésnapja. Mása Kraszilnyikova, a lakáskarbantartó vállalat egyik legjobb festője immár huszonhét éves. S ezt nem lehet figyelmen kívül hagyni.

— Márja! — fogadta őt a ház előtt Grigorij Antonovics, a brigádvezető, Grisa bácsi. — Kezdd el a hetest a második emeleten. Eppen kiteszi a műszakodat.

— Rendben van! — válaszolta Mása.

„Ej, öreg... öreg, elfelejtetted! — gondolta —, hogy legalább annyit mondj: gratulálok...”

Magához vette a cökmökját, és felment a második emeletre. Egy magas sportöltözetű, rövid hajú lány nyitott ajtót.

— Tessék! Fáradjon be! — mondta Másának, s mindenáron segiteni akart neki. Aminek az lett a vége, hogy majdnem kiömlött a festék.

Az előszobában Mása szemügyre vette kétbalkezes segédjét. Nem is lány volt, hanem asszony, idősebb, mint ő. Bár az arca sovány, kislányos volt. És az alakja is. Fáradt szemét azonban szarkalábak árnyékolták, ősz hajszálak vegyültek rövidre nyírt, fekete hajába.

— Közölték velünk, hogy festés lesz, készüljünk fel! — Az asszony valamiért ideges volt, tördelte ujjait, s réveteg tekintete elkerülte Mását. — En igazán nem is tudom... Bocsásson meg... Egyet-mást megpróbáltam csinálni.

Mása benézett a szobába, és nem tudta elfojtani sóhajtását. Mi van itt! Minden úgy áll, ahogy szokott, semmi sem volt elhúzva a helyéről. Egy folyóiratokkal, újságokkal teli hatalmas szekrény a falnál, egy dívány szönyeggel leterítve. Mása ránézett a háziasszonyra: ilyen alkattal nehéz lesz boldogulnia. Ő pedig teljes joggal megtagadhatná ezt a munkát. Nálunk ugyanis az a rend alakult ki, hogy a lakókat korábban értesítik: készítsék elő a munkaterületet. A festők teljesítménybérben dolgoznak, nem lehet állásidejük. És akkor ilyen mulasztások miatt bűnhődjenek? S, persze károsan érinti ez az állami terv teljesítését is.

Nyáron természetesen nem így van — akkor az embereket kitelepítik, s a falak könnyen hozzáférhetőek...

— Van régi újságjuk? — kérdezte Mása.

— Igen-igen! Van! — húzott elő egy köteg elsárgult újságot az asszony.

Mása pedig csipőre tett kézzel figyelmesen megvizsgálta a maszszív, sötétén polírozott szekrényt.

— Gyerünk csak, jöjjen el onnan... fogjunk hozzá!...

A szekrény nem mozdult.

— Miféle kövek vannak ebben, hogy nem enged? — kérdezte önkéntelenül is Mása.

— Nem, nem kövek — ingatta fejét az asszony. — Könyvek. Mindjárt kiszedem. Kérem, várjon egy kicsit! Gyorsan végzek!...

Az asszony kinyitotta a szekrényajtókat. Mása fűtyentett: hohó! Itt aztán akad munka nagybőjtig.

A háziasszony riadtan nézett rá.

— Hadd maradjon itt! Hagyjuk! — enélkül is meglesz valahogy... Legfeljebb ott nem festi le.

No, még csak ez hiányzott! Fél munkát végezni! Mása határozotlan intett a fejével:

— Egyelőre eltoljuk a díványt... A székeket a másik szobába... Gyerünk az újságokkal! — intézkedett Mása.

Az asszony iparkodott eleget tenni a felszólításnak. De ügyetlenkedett és Mása szólanul, türelmesen rendezkedett helyette is. Az asszony pedig olyan zavartan és büntudatosan nézett rá, hogy Mása szinte rosszul érezte magát: „Vajon mivel ijesztettem így meg? Miért néz így rám?”

Csengettek. Mása nyitott ajtót. Száska Baranov jött be. Afféle gazdaként egyenest a szobában termelt és kritikusan szemlélődött:

— Hát te? Még nem kezdted el?

— Gyere csak ide! — hívta Mása. — Eltoljuk a szekrényt.

A háziasszony is segíteni akart, Mása azonban egy kézmozdulattal megállította: maradjon veszteg, csak láb alatt lenne.

Száska arca kivörösödött az erőlködéstől és teljes erejéből szitkozódott, amíg Mása keményen rendre nem utasította.

A szekrény recsegett, nyikorgott, mintha nem szívesen jönne el a faltól, hogy felfedje pókhálós hátát.

— Jaj! — kiáltott fel hirtelen örömmel az asszony, kirántva a szekrény alól valamilyen folyóiratot. — Pont ezt kerestem, pont ezt... Tudják, egy számomra nagyon fontos cikk van benne... Nagyon fontos...

Az asszony Száskára pillantott, elpirult és elhallgatott: pedig annak kisebb gondja is nagyobb volt az ő folyóiratánál.

— Jössz egy fél literrel, Márja —, Száska hangja magabiztos és egyszersmind megbocsátó volt. — Nem viccelek. A születésnap öröme, no? Adj kölcsön egy hármast...

Ő mindig ilyen — a másnaposságtól mindig levert. Ehhez azonban csodálatos érzéke van. Lám neki eszébe jut, hogy Másának születésnapja van.

Másánál volt pénz — egy ötös, tortára és gyümölcslére szánta. A gyerekeknek és Sztjepánnak akart kedveskedni...

— Nincs arra pénzem, hogy te vodkát igyál — felelte ridegen, s önkéntelenül is megtapogatta a zsebét.

— Nem tudsz te hazudni, Márja, jobb is lesz, ha rögtön túlesel rajta. Mi hasznod lesz, ha ellenkezel velem?

— Várjon! — ijedt meg az asszony. — Majd én... én adok!

— Mit akar? — utasította vissza kissé durván a háziasszonyt Mása. — Milyen címen? Sok itt az ilyen haszonleső. No, gyerünk, hordd el magad! — piritott Mása a fickóra.

— De hát ő... Hiszen itt van a szekrény... — nézett az asszony zavartan hol egyikükre, hol másikukra...

— Azt csak bízza rám! — mérgelődött Mása.

— No, nézd csak... Most nem nagyon ugrálhatsz, Sztjepán nélkül... — Száska csendben, a fogai közt morgolódott.

— Csukd be az ajtót kívülről — húzat van! — gonoszkodott vidáman Mása. — Így is, úgy is az a válaszom, hogy tűnj már el! Indulás! Maga meg mit áll ott? — kiáltott ingerülten a háziasszonyra. — A szekrényt be kell takarni! Fogja csak itt meg... Erősítse az ajtóhoz! Úgy jó lesz!

Száska várt még egy kicsit, körülnézett, és amikor látta, hogy terve végleg meghiúsult, köpött egyet a lába elé és kiment.

Mását nem nagyon zavarta az eset — nem először tett ilyeneket. Most inkább az foglalkoztatta, hogy mennyi könyvük van ezeknek. Csakugyan el lehet ezt mind olvasni? Mikor? Hiszen ehhez rengeteg szabad idő kell. Mása is szeret olvasni. Olyan könyvet, amelyik az életről szól, jó emberekről, akikkel nem bűn együtt érezni. S ha egyszerű, lélekhez szóló a könyv. De mikor olvasson? Más

volt azelőtt, kislánykorában... Ej, mire való ez! Az életre panaszkodni, zsörtölődni egyáltalán nem illik hozzá...

— Olyan lett a szekrényük, mint a kisgyerek a pelenkában... — mondotta vidáman Mása és magához vette az esetet. Itt az ideje, hogy munkához lásson. Az eset végét bemártotta a vödörbe, egy ügyes mozdulattal lerázta, ami fölösleges, és máris keresztülszántotta a falat egy nedves csik. No, áldásom rád... Falat meszelni nem nagy dolog. A mennyezet már nehezebb. De egyáltalán nem azért, mert

nincs elég gyakorlata, hanem csupán alacsony termete miatt. Csak egy arasszal lenne magasabb, máris jobban hozzáférne.

A száradó mennyezetet, mint apró szigetek tűntek elő a hófehér foltok. Mása megszemlélte —, minden rendben, íme egy lakás is lehet olyan, mint egy játékszer.

Föl-le, föl-le — jártak a kezei, maguktól is tudva a dolgukat. Az ember gondolkodhat, magába mélyedhet. Másának van mire gondolnia. Hisz ki tudja, hány emberrel volt már dolga! A legkülönbözőbbekkel. — Olyan egyszerű munkásokkal, mint ő maga és nagyfőnökkel. És ezek mind emberek valamennyien... És mennyi családi ügy, moziba sem kell menni. Íme itt is egy — és nem is akármilyen. De nem ám! Sok könyvük van. Újságok... folyóiratok... Játékok viszont egyet sem talál. Természetes, hogy festés előtt minden apróságot elpakolnak az emberek. A gyerek meg kint lehet a kertben egész nap. Mégis valamilyen árulkodó jelnek azért maradnia kellene. Eltolták például a díványt, meg a szekrényt is, és sehol semmi: se egy labda, se egy kitépelt lábú baba, se egy összetört kocka. Előkerült egy folyóirat, meglelt egy férfi mandzsettagomb. A fűtőszón letaposott sarkú férfipapucsok. Férfj tehát van. Gyerek viszont nincs. Minden világos: ezért él az asszony bizonyos könyveknek. Mit is csinálhatna?

A háziasszony eltűnt, valahol meghúzta magát, hogy ne zavarjon. „Érzékeny — gondolta Mása. — Láthatóan boldogtalan. Lehet, hogy nem a kora miatt ősz, hanem a bánattól. Ne lenne bánatos gyerekek nélkül? Igen, mindenki maga tudja a baját!”

Megzízott a papír, amellyel minden eshetőségre számítva letakarták a padlót. A háziasszony jött oda.

— Figyeljen csak ide, már három óra. És még nem is pihent. Van levesem. Gyerünk, ebédeljünk!

— Köszönöm, nem kérek — utasította vissza szeliden Mása, hogy ne sértse meg a háziasszonyt, és méltó legyen önmagához. — Hoztam magammal.

— De legalább egy teát... Éppen most forraltam... — valósággal könyörgött a szemével: úgy szeretett volna valamivel hasznos lenni Mása számára.

— Hát egy teát... — egyezett beile Mása.

A konyhaasztalon gőzölgött a csillogó nikkelezett teafőző. Mellette átlátszó tartóban keksz. Ott volt két fekete arannyal díszített csésze is, melyek olyan kicsik voltak, hogy játékszernek látszottak. Mása körülnézett az asztalon és kért egy tányért. A háziasszony odarohant egy ládához, ahová nyilvánvalóan a festés miatt, az edényeket tette, és kihúzott egy leheletfinom, majdnem átlátszó, arany szegélyű tányért. Mása kibontotta a csomagját és a tányérra tette a pirogot.

— Vegyen! Még meleg. Reggel sütöttem. Ez hagymás és tojasos.

Ez káposztás. Ez pedig krumplis... Az asszony vett egy jól megsült, kerek formájút, óvatosan belekóstolt és elismerő arcot vágott:

— Finom!

— Egyen még... Tessék!

— Maga pedig töltsön teát, vegyen kekszet. Ne szerénykedjen!

— Köszönöm szépen! — mondta méltóságteljesen Mása, és letette az asztalra a színeiben is vadvirághoz hasonlító csészét.

„De gyönyörűek — gondolta. — És milyen törekenyek. Még rájuk nézni is félt, nehogy még kézbe vegye az ember. Nekem egyáltalán nem kellenének ilyenek. Úgyis gyorsan törik minden.”

— Meissen porcelán — mondta az asszony, mert észrevette, hogy Mását érdekli a csésze. — Apai nászajándék. Hat volt, de már csak kettő maradt. A férjem... nagyon óvatos...

Mindketten elhallgattak, mintha nem találnának beszédtemát. Aztán az asszony megkérdezte:

— Hány éves maga?

— Huszonhat — felelte gépiesen Mása és rögtön észbe is kapott. — Oh, mit is beszélék! Huszonhét... Eppen ma.

— Nocsak? Ma születésnapja van? — jött valamiért izgalomba az asszony.

— Az — erősítette meg szárazon Mása. — Köszönöm a teát! Kellemesen forró volt!...

— Születésnapja van, és a mi piszkos lakásunkkal foglalatosságok...

— A munka az munka — vontta meg a vállát Mása, s elindult a szobába.

Az asszony követte.

— Derék lány! — mondta, megszemlélve a falakat. — Régen dolgozik?

— Régen — válaszolta Mása kurtán, az oldatot kevergetve. — Tíz éve.

Mása ideje nagyon ki volt számítva, nem ért rá beszélgetni. Igaz, másodsor már könnyebb végigmenni. De korábban kellene szabadulni. Az asszony pedig nem mozdul. Nektámaszkodik az ajtófélfának és figyelni Mása mozdulatait. Érdekesnek tűnik számára. Ha élvezi, hadd nézze! Nem okoz ezzel semmi bajt.

— Férjezett? — kérdezte az asszony.

— Aha! — felelte Mása.

— És gyerekei vannak?

— Három!

Ah, milyen csúnya dolog volt ez tőle! Rádásul még büszkén is mondta. Nem így kellett volna. Mása lopva körülnézett. Az asszony az ajtóban állt. Az arca nyugodt és közömbös volt. Sőt túlságosan is egykedvű.

Lám, mi is megtörténhet — semmiben sem bűnös és mégis milyen kellemetlen helyzetbe került. Hogy eltitkolja ügyetlenségét, energikusabban mozgatta az ecsetet. És szemrehányást tett magának. Lehet, hogy nincs is semmiféle ilyesmiről szó, csak ő gondol ki mindenfélét, és még bele is éli magát. Lehet, hogy ők nem is akarnak gyereket. Hisz' vannak ilyen emberek. De Másának ez érthetetlen. Sőt, még maga a gondolat is elképesztő volt számára. Hogy lehet nem akarni gyerekeket? Mi is lenne vele a kis izzgága Irina nélkül? Vagy Szlávik nélkül? Aki igazán olyan jó! Irina a füle botját sem mozgatja, ha valakit kell csinálni, akárcsak a padlót feltörölni. Ha Szlávik meghallja, egykettőre ott terem és már húzza is a rongyot:

— Mama, én megcsinálom magam. . .

„Maga”! Aki alig magasabb a vödörnél.

És Nadjuska. . . A legkisebb. . . A kék szemű nefelejcs. Ül egyedül a sarokban, vizsgálgatja a babaruhákat és dűnyög valamit magának, a kis dörmögő. . . Mit is lehet erre mondani! Neki mindent a gyerekek jelentenek az életében! És Sztjepán. . . Sztjópa. . . Elszorult a torka. . . Köhögött egy kicsit, hogy a háziasszony semmit ne vegyen észre. Ő még mindig az ajtófélfánál állt gondolataiba mélyedve. Most már egyáltalán nem volt egykedvű, békés, bágyadt, amolyan szomorkás volt az arca. Mása megint megsajnálta — anya és testvér módján.

— Dolgozik valahol? — kérdezte, megszegve saját elvét, miszerint a munkaidőben dolgozni kell.

— Igen — sietett a válasszal az asszony. — Főiskolán tanítok. Bibliográfiát. Ez amolyan könyvtártudomány.

— Könyvtártudomány? Furcsa! Milyen lehet már az? A könyv azért van, hogy olvassák. . .

— Hát ez az! . . . — helyeselt hevesen az asszony. — Pontosan azért. Ezt nagyon jól mondta. Hát ehhez kell az én tudományom. Hogy ki-ki megtalálja a szükséges könyvet, az összeset ismerni kell. . . csilant fel az asszony szeme, kipirult és egyszerre valahogy fiatalodott.

Mása figyelmesen hallgatta, bólogatott, sőt kétszer az ecsetet is leengedte, hogy bizonyítsa mennyire érdekli. Bár tényleg érdekes volt számára. Sőt egy cseppet irigykedett is. Hogy mennyi minden van a világon, amiről ő nem tud. De gyorsan ismét helyreutasította magát — nem lehet ilyen mohónak lenni. Mindent nem lehet ismerni. És az életben általában megvan mindenkinek a maga helye.

Siklik az ecset a falon — föl-le, jobbra-balra. Mása már a kezét sem érzi — annyit dolgozott egész nap. A megszokottság mozgatja a kezeit. . .

— Köszönöm magának — mondta halkán az asszony, és könnyedén megérintette a falat, mintha simogatná. — Aranyat ér a keze. Mi viszont nem vagyunk ilyenek. Mi magunknak semmit sem tudunk megcsinálni. Igaz, időbe telik. . . Hát ez az! A mi nemzedékünknek az időhiánya a tragédiája. Mi mindig sietünk valahová. . . rohannunk. És sehová sem jutunk. Mintha mindig lekésnének a vonatot. És közben észrevétlenül eitelik az élet. Akkor derül majd ki, hogy nem csináltunk semmi értelmeset.

— Nem lehet mindenhez érteni — mondta szigorúan Mása. — Íme, itt vannak a könyvei. . . Nekem pedig ez. . . — nézte élcelődve a szobát.

Hidég kék fény úradt a mennyezetről, amely így áttetszőnek és rendkívül magasnak tűnt. Élénken csillogtak a finom színárnyalatú falak. . . Friss, erős mézszag terjengett.

Mása elégedett volt a munkájával. Nyugodt lelkiismerettel mehetett volna el. Annál is inkább, mert csaknem egy órával toldotta meg a munkaidőt. De nem tudta így itthagyni.

A padlót borító letaposott újságok, a szanaszét tologatott bútorok — nem illettek a falak csillogó tisztaságához.

— Hamarosan megjön.

— Kicsoda? — lepődött meg az asszony.

— A férje. Hogy ne legyen egyedül. . .

— A férjem? — mosolyodott el szomorkásan az asszony. — Nincs is itt. Tomszokban van. . . aspirantúrán. . .

Még ez is? Mása legszívesebben sietne, szárnyakon repülne haza, hiszen születésnapja van. Ez azonban rendkívüli helyzet.

— Miben szokta felmosni a padlót? Adja ide. És a rongyot is. Maga meg fogjon az ablakhoz. Ketten csak többre megyünk. . .

— De hogy képzeli? — sopánkodott keblére szorított kézzel az asszony. — Hát miért?

— Csak — válaszolt mérgesen Mása. — Már megint fölöslegesen pazaroljuk az időt. . .

Amikor mindenütt rend lett, s a szekrény is visszakerült a helyére, az óra mutatói már a héhez közeledtek. Nem sok híja a tizenkét órának! Nesze neked munkaidő és ünnepnap!

— Mása! — szólt az asszony, s tekintete olyan ünnepélyes volt, mintha beszédet mondani készülne. — Mása. . . — remegett az ajka és kérlelve mondta. — Ne gondoljon semmi olyanra. . . Hogy lekenyerezés vagy valamiféle fizetség. . . Én őszinte szívvel adom. Születésnapja alkalmából fogadja el tőlem ajándékba. . .

Parfüm volt. Nagyon drága, kék bársony dobozban. Mása meg is rémült.

— Nem! Nem! — rázta meg a fejét.

Az asszony azonban nem tágitott, és Mása megadta magát. . .

— Hol használom én ezt. . . túl elegáns! Nincs is olyan ruhám. . . És ilyen kezekhez. . .

— Maga nagyon szép, Mása — mondta az asszony. — Higgye el, remekül illik magának, jól áll az egyéniségéhez. . .

— És nem fog hiányozni?

— Nekem? — nevette el magát az asszony, de nem valami vídáman. — Nekem már nincs szükségem rá. . .

— Köszönöm! — Mása elhallgatott. — Kívánok minden jót. És ne keseredjen el nagyon. . . Még az is lehet, hogy minden rendbe jön.

— Lehet. . . Persze, hogy lehet — bólintott az asszony, majd hirtelen átölelte Mását és megsókolta az arcát. — Legyen nagyon boldog. . .

— Hát te hol kószáltál idáig? — kérdezte a daduska a bebugyolált Nadjuskát is kivezetve. — A kislány már nagyon várt: „Hol van a mama? Hol van?”

— Hát itt a mama! Itt van! — kapta fel Mása a lányát. — Most futás Szlávikért. . . Aztán veszünk tortát. . . Ilyen nagy magas tortát!

— Na végre! Végre! — táncolta körül Irinka az anyját. Fejcskéje fölött, mint hatalmas pillangók, röpködtek a kék szalagok.

Sztjepán az ágyában feküdt, s a fehér ingben ünnepélyes volt. Feszült, sápadt arca simára volt borotválva. Amint Mása észrevette, szemrehányóan rázta meg a fejét: no tessék, az arcán is, és az állán is megvágta magát:

— Nem vártál meg!

— Nem is kívánhatom! A születésnapodon. . . Elintéztük ketten a kisgazdasszonnyal — intett Irinka felé. — Ez a lány nyolcéves korára kész menyasszonnyak való. Nézd csak meg, milyen krumpli sütitő az én irányításommal. . . No, dolgozók, gyerekek, köszöntsétek íel a mamát!

— Gratulálunk! Gratulálunk! — kiáltozott Irinka és Szlávik.

— Várjatok! — állította meg őket Mása. — Az ünnep az ünnepl. Tegyel mindent az asztalra, Irinka! Én pedig egy pillanat alatt átöltözök.

Mása fúrge volt, mint lánykorában, amikor munka után randevúra sietett Sztjepánhoz. Az új, szép szandált vette fel, hozzá a kedvenc kék-fehér aprókockás, nagy fehér galléros ruháját — és kibontotta a parfümöt. Tavasz! — járta át a szívét a kellemes érzés. Ilyen illatot áraszt tavasszal a rügyező zselnicemeggy.

— Mid van, Mása?

— Hohó! Ezt kaptam ma ajándékba. . . harapta el, és hirtelen, önmaga számára is váratlanul hazudott. — A fiúktól a brigádban. . .

— Hogy-hogy? — csodálkozott Sztjepán. — Csak nem jutott eszükbe?

— De igen! — vetette fel a fejét büszkén Mása. — Eszükbe jutott. Emlékeznek a brigádvezetőjükre, Sztjópa. És arra a rendre, ami akkor volt. Nálunk most is minden úgy van, mint a te időben, Sztjópa. . . A születésnapokat is ugyanúgy ünnepeljük meg. . .

— Mama! — húzta a szoknyáját Szlávik, és ujjacsokjával a falra mutogatott a komód felett.

— Ez igen, barátocskáim! Micsoda szépség! — csapta össze a kezét Mása. A falról egy asszony nézett vissza rá. De nem is asszony volt — egy nagyon fiatal lány. Riadtan — könnyes szemmel. És a kezében egy meztelen kisgyermek. Nem oroszos volt és régimódi. Mégis mintha ismerős lenne. . . A „Rabotnyica” című folyóiratban látta — jutott eszébe Másának. Hát ezért kérte meg őt Sztjepán, hogy hozzon egy huszonnégyszer tizenyolcas üveget „Ej, te, mint egy Igaz képpel, úgy bántál velem! Még a széleit is körhergaszottad fehér papírral. . .”

— Egy kicsit rád emlékeztet — jött zavarba Sztjepán. — Különösen, ahogy Szlávikot dajkáltad.

— Ezek vagyunk mi a papával — pattant fel Irinka. — Én vágtam a papírt és ragasztani is segítettem. . .

— Oh, köszönöm! — ölelte meg Mása Irinkát. Szlávik ugrott a nyakába, Nadjuska meg az ölsébe furakodott. — Milyen jók is vagytok hozzám mindnyájan!

Sztjepán nézte a feleségét, a gyerekeit, és minden erejével azon volt, hogy a szokásos fájdalom ne törölje le az arcáról a boldog mosolyt.

Éjjel Mása hirtelen felriadt. Sztjepán mélyeket lélegzett, szipogott. . .

— Sztjópuska! Kedvesem! Mi van veled?

— Már harmadik éve. . . Harmadik éve vagyok fekvő beteg. . . A te nyakadon. . . És semmi remény. . . Semmi! Talán jobb lett volna akkor egyszerre. . . a motorral együtt — elpusztulni. . .

Sztjepán nehezen ejtette ki a szavakat, mintha súlyos köveket rakna egymásra.

— Uramisten! — mondta Mása fáradtan. — Megint jössz a magadéval. . . Milyen érthetetlen ember vagy. . . Sehogysem megy a fejedbe —, rosszabb vagy, mint egy kisgyerek. . .

A szobára éjszakai sötétség ült. Szlávik szuszogott. A leányok alig hallhatóan lélegeztek. Csendesen ketyegett az ébresztőóra.

— Akkor hát mikor. . . Mikor szabadulsz már meg végre tőlem?

— Oh, Sztjópa! — Mása lehajolt és odasimította az arcát a férje mellére. — Neked csak egy dolgod legyen — élni! Élni. . . és élni! És több nem is kell nekem! . . . Én így is a legboldogabb vagyok.

Fordította: Csongrády Béla

Zápor

A motor zúgása elhalt, és a kikötőből egy férfi bukkant elő: csikorgott lába alatt a parti kavics, bár ez a zaj a táborfűz vidám pattogásától alig volt hallható.

— Üdvözlitem, tintanyalók!

Az újonnan érkezett szinte körül sem nézett, a lányok azonban — különösen Lanka érdeklődése volt feltűnő — valamennyien lelé fordultak.

— Üljön le közénk, Igor Vitaljevics!

— Mit főztek? — helyezkedett el a férfi. A tűz fénye megvilágította állának éles vonalú gödrét.

— Fenyőtobozt. Ezt itt — sietett a válasszal Lanka.

— Aljosa szedte.

— Alekszej? Ismerkedjünk meg: Igor Vitaljevics.

Aljosa kezét szorított vele.

— Es legalább fűvel főzitek? — kérdezte a vendég.

— Nem, csak simán.

— Micsoda? A cirbolyatobozt fűvel kell főzni, hogy magába szívja a gyantát. Hozzon valaki egy kevés fűvet.

Aljosa felkelt, a tűz mellől ellépve szinte elvakult az áthatolhatatlanul sűrű feketeségtől. Odébb botorkált, majd néhány lépés után lehajolt, kezével végigsimogatta a kemény földet. Kemény szálú, hosszú szárú fű nőtt itt, nehezen tudott tépni belőle.

A fénybe visszatérve lassan újra látni kezdett, kivehette a sziget partjának körvonalait, a lángok vízben tükröződő aranyló jelét, tükröképét.

— Es hol szedted a cirbolyát? — kérdezte Igor Vitaljevics a visszatérő Aljosától.

— Csaknem huszonöt kilométert tettem meg érte.

— Villamoson?

— Nem, biciklivel.

— Na és milyen eredménnyel jártál?

Aljosa vállat vont.

— Úgy látszik, nem sokra mentél. — Azzal Igor Vitaljevics felemelkedett, kinyújtotta elgémberedett lábait. — Magam is világegyetemen szerettem vadászgatni... No, tintanyalók, itt az ideje, hogy elbúcsúzzak.

— Hová készül, Igor Vitaljevics — kérdezték izgatottan a lányok, Lanka feltűnő figyelemmel.

— Aludni — krákokott öregesen Igor Vitaljevics, fiatalos külsejére rácafolva. — Vár reggel a munka: sügért szeretnék fogni.

— Ki volt ez? — érdeklődött Aljosa, mikor a lépések eltávolodtak.

— Új üdülővendég. Te még nem voltál itt amikor megérkezett — mondta Vera.

Lanka csak hallgatott, egy vesszőcskét forgatott a tűzben, amely már kialvóban volt és egy fellobbanásra sem tellett erejéből.

— Egyedül jött?

— Igen — válaszolt ismét Vera. — Van egy motorja, azzal minden reggel bemege a városba, és csak este jön vissza.

— Ááá — ásított Lanka és megnyújtotta tagjait. — Elálmodtam. Elmegyek.

— Én is.

— Hát a toboz?

— Már megfőtt.

— Majd holnap, Aljosenyka — dűnnyögte álmosan Lanka, aki még alig tíz perce egészen élénken ült a helyén. — Ugye, eloltod majd a tüzet?

— Természetesen. Jó éjszakát!

Vera tétovázott egy kicsit, menjen-e vagy maradjon, végül azonban ő is elindult...

Furcsán alakulnak az életben a dolgok: olykor véletlenül tűnő események, amelyeknek akár meg sem kellene történniük, úgy válnak szükségessé, hogy szinte tőlük függünk. Aljosát például az anyja küldte ki a nyaralóba, pedig akár otthon is tarthatta volna, hiszen — mondjuk ki — Aljosa eléggé anyás fiú volt. Ám azon a bizonyos héten anyának éppen elég sok dolga akadt, meg egyébként is arra gondolt, hogy Aljosa már nem tíz-tizenegy éves gyerek, rövidesen tizenöt lesz, szinte már felnőtt ember: töltsen csak egyedül az idejét az üdülőben. Ez volt az a véletlen, ami aztán magával hozta a másikat. Akkortájt tűnt fel ugyanis Aljosa életében Lanka, akivel most az üdülőben újra összefutottak. Aljosa számára nem volt közömbös a lány, kereste is társaságát, azt, hogy minél gyakrabban együtt lehessenek, nézhesse, hallhassa, beszélhessen vele. Reggelenként, még csukott szemmel őrzött félálomban, kellemes érzés járt át, és önkéntelenül is megkérdezte magától, mitől van ez? Ja, persze, Lanka.

Ma csak igen rövid ideig láthatta a lányt, mikor az az ebédlőbe ment. Később Vera említette meg, hogy Lanka gombázni ment az anyjákkal, s ez nyilván eltart egy ideig.

— Hát te miért maradtál itthon?

— Nem volt kedvem velük menni.

Furcsa lány ez a Vera, sosem látni a tekintetét, olyan mintha mindig félrenézne.

— Értem — mondta Aljosa.

Meglehetősen sivárnak ígérkezett ez a nap. Olvasni még csak lehetett volna, volt is nála könyvtári könyv, de nem volt lelkiereje ahhoz, hogy a homályos, folyószerűen keskeny szobában ücsörödjön. Valahogy elviselhetetlennek tűnt számára a mozdulatlan, a téltenség.

— Szednél nekem virágot? — kérdezte Vera. — Kérlek!

— Nem tudsz magadnak szedni? Nézd, mennyi van itt. — mutatott körbe karjával Aljosa.

Az ebédlő mögött álltak, a meredek falépcső mellett, amely az üttörőtáborhoz vezetett.

— Én egy szálát se szakítok le. Képtelen lennék rá.

Aljosa vállat vont és lehajolt egy kamilláért — ezzel is megy az idő.

— Nem lett volna szabad letépni! — kiáltott fel Vera. — Nem látod, hogy gyereke van! — Nyilván arra gondolt, hogy a kamilla tövéreől egy nagyobb és egy kisebb virág sarjadt.

— Mit tegyünk, éppen ezt téptem le.

— De hát volt ott egy felnőtt is.

— Ennyi elég lesz? — fojtotta vissza mondandóját Aljosa.

— Köszönöm — vette át a kamillacsokrot Vera, azzal a virágok közé rejtve arcát, elindult.

Micsoda ellentét ez a Vera és Lanka! Az egyik kis butácska, a másik tündér. Az egyik oldalon esetlen sutaság, a másikon választékos finomság. Lankával szembeni elfogódottságát fokozta az is, hogy már szinte asszonyosnak tűntek testének vonalai...

A hangosbeszélő a rajparancsnokokat hívta a táborparancsnokságra. Aljosát viszont senki — még Vera sem. Persze, nem is ment volna sehová. Csak az idő ne múltott volna olyan lassan. Pontosabban: ne állt volna meg. Végül mégis elérkezett az ebédlő. Aljosa, miután felhevült testét megmerítette a folyóban, az ebédlőbe indult. Egyáltalán nem volt ugyan éhes, titokban azonban azt remélte, hogy ott összefuthat Lankával, bár azok még nemigen érkeztek vissza.

Ebéd után aludt egyet, s csak késő délután ébredt fel egy ismerős férfihangra, amely valamiféle játékot irányított odakint.

— Régimódián játszik a Csernomor, a Szibirjak pedig fáradtan, így hát joggal elégedetlenkednek a szurkolók... Gó! Az eredmény 9-2!

A nyitott ablakon át tisztán hallatszott az ütések tompa zaja, majd újabb magyarázat következett:

— A labda kiröpült a pályáról, a Szibirjak sikertelenül keresi a lelátón. Megvan! Bocsanatot kérek, újra elfoglalom a helyem. Újabb gól! Ezuttal a Csernomor kapujában. Mi történt, végül csak belelkesedett a Szibirjak? Újra rohamozik, kedves szurkolótársaim, támad.

Ebben a pillanatban a felesztanó nevetésből Aljosa kiszűrte Lanka egészen közeli hangját. Az ablakhoz ugrott, félrehúzta a függönyt és kinézett. A kis placcon Igor Vitaljevicset látta piros melegítőnadrágban, amint éppen egy szemüveges fiúval, Aljosa szomszédjával pingpongozott. Lanka a zöld asztal mellett állt, és a játékot figyelte.

— Hát igen, barátaim — rázta meg fejét Igor Vitaljevics, homlokát végigtörölve —, ezt senki sem várta volna. De hát melyik játék nem tartogat meglepetéseket? A labda e pillanatban nem csak a pályát, hanem az elérhetőség határát is elhagyta.

Aljosa felrántotta a nadrágját, megfeszülködött és kilépett a verandára. Lanka éppen Igor Vitaljevics legújabb mutatóványán nevetett. Fejét megrázva, fekete fűrtjei zuhatagként hullottak vállára. Aljosa érezte, hogy egyre kellemetlenebbé válik számára ez a férfi, akinek társaságában Lanka olyan vidám, s ezt annál nehezebb volt elviselnie, mivelhogy ismeretlenül érzett iránta körülhatárolatlan ellenszenvet.

Már szürkület volt, Aljosa éppen a szomszéd Kolja bácsival játszott egy partit — szűnyogsípéstől gyötörve —, amikor elvont mellettük Igor Vitaljevics, Lanka és Vera. A lányok a férfit nézték, aki egy kamillakoszorúval a fején elmélyülten mesélt valamiről. A kerítés mellett megálltak. Igor Vitaljevics, mint valami Dionüosz-féle isten, a fejéről levett virágkoszorút megforgatta, feldobta, majd ügyesen a fejére ejtette. Aljosa megvetéssel állapította meg, hogy ez a felnőtt, sőt hovatovább éltes figura milyen olcsó eszközöket használ.

Kora reggel, Aljosa még aludt, későn és nehezen ébredt, megérkezett Jurka. Ő is nagyon szerette ezt a helyet, de Válja miatt mégis képes volt akár az egész nyarat is a városban tölteni.

— Lefogytál öregem! — csodálkozott Jurka. — Talán nem jól dolgozik a konyha?

— Dehogynem.

— Hát akkor mi a baj? — Jurka elgondolkozott, nyakát simogatta. — A levegő jó, erdő is van, gyümölcs is van. Hm. Te meg itt vasalt nadrágban járkálsz. Éppen most. No, meg a trikó!

— Igen, valahogy így jött ki a lépés — mosolyodott el kényrszeredetten Aljosa.

— Rendben van öregem, értelek. És ki ő? Megmutatod?

— Nem. Még magam sem tudom, hogy is állunk.

— Majd még beszélünk róla — mondta Jurka. — Szedd a holdmidát és indulás a partra! Úgy gondolom, a víz neked is fontos.

— Várj még egy kicsit, korán van, hideg még a víz.

— Inkább menjünk, minthogy ebben a kriptában üljünk!

Az ajtón kilépve Igor Vitaljevicsel találkozott, aki éppen egy vödörrel foglalatzkodott.

— Te nem mentél az ebédlőbe, Alekszej?

— Nem.

— Ha nem, hát nem. Ez a barátod?
— Jurij — mutatkozott be Jurka.
— Igor Vitaljevics. Tudjátok, mit? Hallevest fogunk főzni. Ti gondoskodjatok a rózsáról, én meg addig megtisztítom a halat, rendben?

Aljosa bólintott. Ez az ember olyan vidám és közvetlen volt, hogy nem lehetett nem engedelmessé válni neki...

— Hívom a tintanyalókat is — fűzte tovább a szót Igor Vitaljevics. — Ma kimenőnapom van.

— Kik azok a tintanyalók? — érdeklődött Jurka, amikor Aljosa-val kettesben maradtak.

— Lányok. Kettő.
— Ó is?
— Igen.
— Akkor minden rendben. És melyik iskolába járnak? A miénkbe?

— Nem, a tizenhatosba.
— És ez az emberi miféle? Talán halász?
— Nem tudom. Mintha valami katonai főiskolán tanítana.

Lanka, mint máskor, fekete blúzban, fekete-fehér szoknyában jelent meg, sárga sombréróval dús haján. Nappal egyébként, amikor meleg van, általában fürdőruhában járkal. Vera szokásához híven, hallgatagon és unott arccal üldögélt, csipesszel leszorított hajtincsei füle mögött himbálóztak.

Jurka, miután felmérte a terepet, Lanka mellé telepedett. A tűz fellángolt. Igor Vitaljevics egymaga üldögélt a széllal szembeni oldalon, hunyorogva a füsttől, ha a szellő bele-bele kapott a lánkokba.

— Szeretem az ifjúságot! — szólalt meg.
— De hát ön is fiatal még — vigasztalta Jurka. — Úgy harmincéves lehet, nem?

— Némi ráadásul. Jura.
— És gyerekei vannak? — kérdezte váratlanul Vera.
— Nem, nincsenek. De még lehetnek. A feleségem most fejezi be a főiskolát.

Aljosa észrevette, milyen hirtelen kapta fel tekintetét Lanka, s hogy összerándult a szemöldöke.

— És ő most mért nincs itt?
— Ahogy mondtam, most fejezi be a főiskolát, és éppen a diplomamunkáján dolgozik. Ezért nem akartam zavarni... Na, gyerekek, állítsuk fel a kondért!

A komolynak mondható beszélgetés ezzel be is fejeződött, Jurka egyhamar kedvenc vesszőparipájánál, a kibernetikánál kötött ki. Határtalanul hitt ezekben a dolgokban. Aztán bekapcsolta a magnóját. A szalagról vékony, szinte nőies hangú férfioneves hangja hangzott fel.

— Férfi, és mégis így nyivákol! — jegyezte meg rosszállólag Igor Vitaljevics. — Sokáig csinálja még ezt?

— Talán önnek nem tetszik ez a mi zenénk? Pedig még nem öreg! — csodálkozott Jurka. — Talán nem szép?
— De, csak kissé idegesít ez a ti ritmusórületetek. — mondta Igor Vitaljevics, azzal felállt és elballagott.

Aljosa csak hallgatott. Egyre nehezebbé vált itt lennie Lanka mellett. A lány azonban rövid idő múltán felállt és szintén otthagyták őket. Jurka csak legyintett:

— Igorra meregeti a szemét, mi? Hát ilyenek a lányok!
Aljosa vállat vont. A vizen piros motorcsónak jelent meg, nagy zajjal suhant el mellettük. A csónakkikötőnél két csónakja mellett piros nadrágjában feltűnt Igor Vitaljevics, mellette fürdőruhában Lanka. Igor, a csónakba segítette a lányt, majd a járművet ellökve a partról, ő maga is beugrott. Felberregett a motor és a csónak hamarosan eltűnt a szemük elől.

— Ejtsd a lányt, amíg nem késő! — köpött ki Jurka. — Miért nem jó neked Irka?

— Találd ki — húzta el száját Aljosa, minden erejét megfeszítve, hogy remegő arcizmáin uralkodni tudjon.

Jurka csendesesen tovább szidta:
— Visszamegy a városba, érted! Egyébként is furcsa neve van. Miféle név ez?

— A Szvetlana. Becézve; kicsinyítő képzővel. A Szveta nem tetszik neki, hát azért.

Másnap, amikor Lanka meglehetősen komor hangulatban előkerült, Aljosát megint rossz érzés kerítette hatalmába. Talán az esős idő az oka? Az sem lenne csoda. Az egész július igen kiszámíthatatlan; hol hideg, hol meleg, hol felhőszakadás, hol meg ragyogó napsütés. Bonyolult és szeszélyes. És szeszélyes volt Lanka is — nyilván nem Aljosa miatt.

A sportpályán röplabdáztak. Lanka is játszott, gyönyörű labdákat adott, olyanokat amiket vissza sem lehetett adni. Aljosa ki is állt. A nap már eltűnt az erdő mögött, s fenyőfák csúcsai még fel-fogták a forróság utolsó áramlatait, alattuk azonban már sűrű árnyak sejtették a hűvös alkony óráit, mikor a városból befutott Igor Vitaljevics. Nem egyedül jött, egy nagyon fiatal, világosszöke hajjú asszony érkezett vele. Vagy akár lány is lehetett. Aljosa most minden rosszat képes volt feltételezni Igor Vitaljevicsről. Ráadásul azt is fejébe vette, hogy mindenáron beszél vele. Mint férfi a férfival. Erről a szándékáról Verának is szólt, mikor az ebédlőben találkozott. Vera a következő újságot várta:

— Igor Vitaljevics elhozta a feleségét.
— Biztos, hogy a felesége? — derült fel Aljosa.
— Igen, Gáljának hívják.

— Szeretnék beszélni Igor Vitaljevicssel.
— Felesleges — tanácsolta Vera, mintha sejtene, miről is szeretne beszélgetni Aljosa.

— Miért?
— Mert nagy tévedésben vagy.

— Miben tévedek? — csattant fel Aljosa, ugyanakkor azonban maga is megérezte, hogy talán valóban téved, és ettől egyszerre békülékenyebb lett. — Szerinted, hogyan kellene arról a dolgról szót ejtenem a barátommal?

— Jurával? — kérdezte Vera.
— Tegyük fel — hadarta izgatottan Aljosa —, hogy tetszik neki egy lány, akinek... szóval aki nem tudja, mennyire tetszik neki.

— A lány feltétlenül tudja ezt — magyarázta Vera. — Ezt mindig megérezni.

— Tényleg? — És Aljosa hirtelen nem tudta, hogyan is folytassa. — De lehet, hogy a lány nem biztos a dolgában. Szerinted hogyan kellene ezt megértetni vele?

— Ahogyan én látom, Jura nem olyan, hogy vele kapcsolatban bizonytalan lehetne az ember.

— De mégis. Ha nincs meggyőződve az érzelmeiről.

— Hát akkor hallgasson... De ez csak az én véleményem. Alacsony férfi közeledett, kerékpárt tolt maga mellett.

— Vera — kiáltott oda neki. — Szervusz, Vera! Nem tudod, hol vannak az enyéim?

A lány az idegenhez futott, Aljosa hallotta, amint arról beszélt neki, hogy felesége még napközben hazautazott különféle ügyeit elintézni.

— Furcsa, nagyon furcsa — vont a meg vállát szórakozottan a férfi, és arca a meglepetéstől némileg nevetséges fintorra váltott.

— De Szveta itt van valahol — mondta Vera. — Megkeresük?

— Nem, köszönöm, inkább hazamegyek — mondta sietve a férfi.

Nyilván a komptól jött. Vajon visszaér-e eső előtt, hiszen az út innen odáig csaknem öt kilométer.

Az erdőben lassan indul meg az eső. Először mintha távolról érkező lovasság dübörögne, aztán egyre erősödik a paták csattogása, egyszerűen úgy megindul az áradat, hogy a zöld lombok sem tudják megvédeni az alattuk levő talajt.

Aljosa a szobájában ült, amikor váratlanul gyors kopogtatást hallott a nedves ablaküvegen. Letette a könyvét és kinézett a verandára. Áttetsző, kék esőkabátban Lanka állt odakint, lábujjhegyen ágaskodva.

— Átjönne hozzánk, Aljosnyka? Olyan unalmas egyedül.

— Tényleg hazautazott édesanyád a dolgai miatt? — kérdezte Aljosa meglepetten.

— Persze, a dolgai — biggyesztette le ajkait Lanka

— Már itt is vagyok! — ugrott Aljosa az esőköpenyéért, a következő percben már a lépcsőről lépett vissza, hogy kulcsra zárja az ajtót.

— Pamutot kell gombolyítanom, — mondta Lanka, amikor megérkeztek. — Ül ide és tartsd! De szívesen csinálod?

— Hogyne. Persze, nagyon szívesen.

Bár egyáltalán nem azott meg, amíg átfutottak, és hideg sem volt, Aljosa mégis reszketett, remegett a fonalat tartó keze is. Meglehetősen kellemetlen érzés volt ez, valahogyan mégis olyan izgalmas. Reszketett belül, még megszólalni is nehezebbre esett.

— Nna — vette át tőle végül a fonalat Lanka —, készen is vagyunk. Egészen elyengültél. Várj csak, mindjárt melegebb lesz. Most úgy tesztek, mintha tüzet gyújtának, majd attól felmelegszel.

Az ágy alá helyezte az asztali lámpát, s bár a mennyezeti lámpa tovább világított, felülről, az ágy alól parázsló kis mécsestől mintha valóban melegebb volna a szobában. És Lanka ragyogó szeme is közelebb került hozzá.

— Sajnálj egy kicsit! — kérlelte őt a lány. — Olyan rossz most nekem.

— Mi rossz? — kérdezte sután Aljosa.

Lanka a takaróba rejtette arcát, haja szétterült Aljosa térde mellett. A fiú lassan kinyújtotta kezét és megérintette a kusza fűrtöket...

A zápor tovább tombolt az alkonyi sötétségben, de mindebből Aljosa nem sokat látott Lanka fekete hajfűrtjeitől. Az ágy alól ki-világító asztali lámpa rózsaszín fényt vetett a környező tárgyakra és rájuk, ebben az Aljosa számára olyan hihetetlennek és lehetetlennek tűnő helyzetben. Ez volt az a különös állapot, amikor az órák pillanatok alatt múlnak el, de órákkal érnek fel a másodpercek. Aljosa életében először találkozott ezzel az "oly" ritka jelenséggel.

Aztán Lanka, mintha mi sem történt volna, csomóba kezdte sodorni a pamutmaradékokat, és arról beszélt, hogy boidogtalan. Boidogtalan! Egy ilyen estén!

Aljosa hallotta is meg nem is, mit mond a lány, ő is szólt valamit, maga sem tudta, mit. Lehet hogy nem is vele történik mindez, hogy nem is érintette Lanka forró ajkait, és nem is az ő keze ez a lány keményszálú haján?

— Most menj! — toltá őt a már nyitott ajtó felé Lanka. — Jó fiú vagy. Menj, a záporral akarok beszélgetni.

A reggel tisztára mosdottan köszöntött be, az égen csak néhány kis felhőpamacs volt látható, az éjszakai nagy zenebona füstjének maradványai.

Az élet nagyszerű. Igaz, Lanka próbálta tartani magát, mint-ha mi sem történt volna, de szemmel láthatóan visszanyerte korábbi jó hangulatát, amitől aztán két napon át könnyed, mozgékony és okos lett. Szülei, akik szombaton kijöttek őt meglátogani, vasárnap megnyugvással, elégedetten távoztak. Lanka pedig kedvesen mosolygott, valamilyen oknál fogva nem ment el a szomszédos üdülőben megrendezett filmvetítésre, viszont együtt mentek fürödni Aljosával.

Vera nem fürdött, napozott, szinte elbújva nagy kerek nap-szemüvege mögé.

Később Igor Vitaljevics jelent meg a folyóparton világos szöke hajú lársnőjével, és odaintett nekik.

— Mintha visszatartaná a lélegzetét, megy, de meg se szusszan. Micsoda fontoskodó figura! — jegyezte meg Lanka.

— Nincs igazad — mondta csendesén Vera. — Nagyon barátságos nő, és olyan kedvesen mosolyog. Nem igaz, Aljosa?

— De igen — szólott a fiú egyetértően, majd elhallgatott, mert szinte átdöfte őt Lanka gyors és idegenkedő tekintete.

Később Vera elment, s Lanka ingerülten kifakadt:

— Micsoda lány! Egy virágot nem képes leszakítani és egyéb furcsaságok... És mindez azért, mert szerelmes beléd. Igen, Aljosyénka. Te meg elnézel felette. Micsoda mulasztás! — Azzal leszaladt a vízpartra.

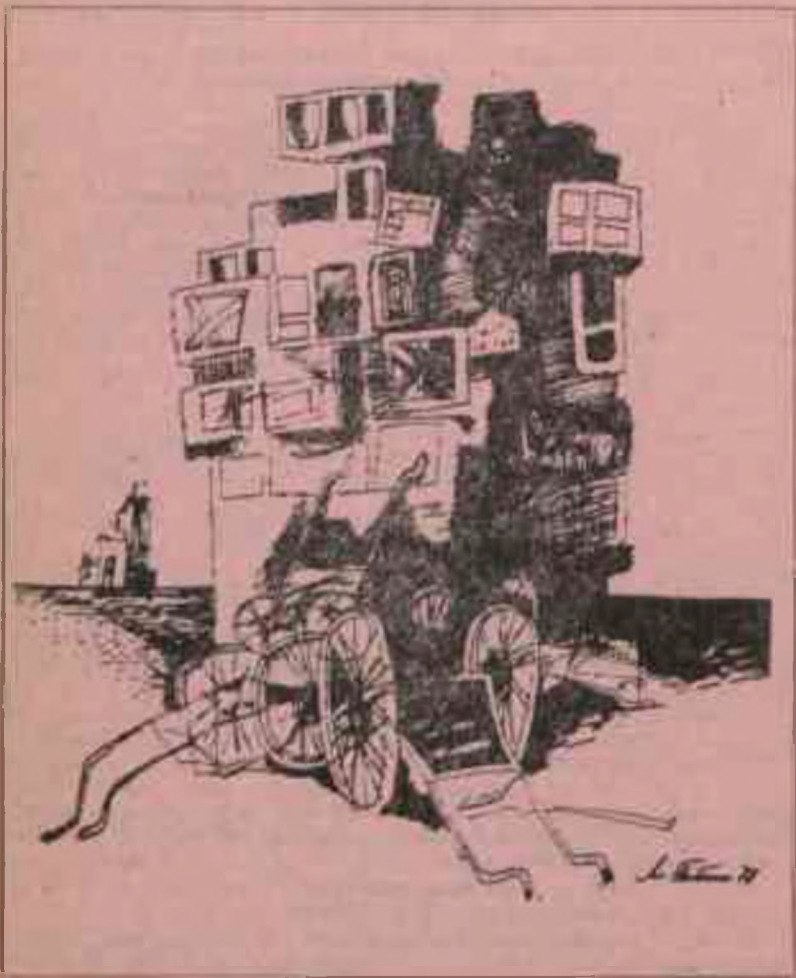
... Hétfőn este Igor Vitaljevics nem mutatkozott. Lanka sokáig keresett partnert a pingponghoz. Aljosa jól játszott, ezért először nem akart vele kiállni, nehogy megverje. Aztán végül mégiscsak vállalkozott, Lanka azonban a játék közben olyan csipős megjegyzéseket tett, hogy a végén a fiú megorrolt, és faképnél hagyta őt.

— Igazán nem értem, mi bántót mondhattam neki? — vont a meg vállát Lanka, amikor Aljosa az ebédlőben elkerülte asztalukat.

Ebéd után Igor Vitaljevics is megjelent, bár csak rövid időre. Azért jött, hogy leadja az ágyneműt a gondnoknak — noha még nem telt le üdülésének ideje. Baráti módon elbúcsúzott. Aljosa követte tekintetével, míg leért a partra. S akkor a férfi mellett megjelent, fején sombréróval Lanka. Futva. Aztán látta, hogy a lány, fejét lehorgasztva, visszafelé ballag. Vera mesélte később, hogy Lanka a szobájában sír. A lány reggel sem mutatkozott, sem az ebédlőben, sem a parton. És ettől kezdve minden megváltozott: Aljosa érezte és tudta, hogy Lanka elveszett számára.

Egy nappal Igor Vitaljevics váratlan elutazása után hatalmas vihar tört ki, áztak a fák, ázott az Aljosák házának falához támasztott sakkasztal, amit különös okból senki sem vett be az eső elől: így hát most csak a zápor játszott rajta, hamisan, szabálytalanul ugrándozva.

Másnap ismét összegyűltek az égen a vízzel terhes felhők, de még vártak, hogy lehulljanak. Aljosa a városba indult. A gondnoktól megkapta Igor Vitaljevics otthoni telefonszámát, s amint hazaért, az első fülkéből felhívta őt. A telefont hamar felvették; és a „tessék, ki az?” kérdésre a fiú zavartan felelt: „En Alekszej.”

— Aha — mondta kivehető örömmel Igor Vitaljevics. — Szervesz, Aljosa.

— Jó napot kívánok! Beszélni szeretnék önnel!

A vonal túlsó végén csend. Aljosa várt.

— Nézd, negyven perc múlva indulnom kell, de azért természetesen beszélgethetünk. Negyven perc elég?

— Igen.

— Hát, akkor hol?

— Itt vagyok a Leonov utcában, a kávéház mellett.

— Akkor elég messze vagy innnen. Takarítsuk meg az időt, találkozzunk a középúton, a tanácsok terén, a kis parknál?

— Jó — azzal Aljosa letette a telefont.

A megbeszélte helyen találkoztak. Aljosának szokatlan volt, hogy nem melegítőben és fehér sapkában, hanem öltönyben látja a férfit, aki üdvözlésre nyújtotta kezét. Aljosa meghajolt és kezét fogott vele. Egy szűk kis padra ültek. Fél órájuk maradt még. Aljosának úgy tűnt, hogy az általa előkészített mondatok most nem megfelelőek sőt sértőek. Igor Vitaljevics azonban nem sietette, várt.

— Mivel bántotta meg Lankát? — kérdezte merev arccal Aljosa.

— Semmivel — válaszolta szigorúan Igor Vitaljevics. — Miért, mi van?

— Állandóan sír... Miért jött el olyan hirtelen?

— Nézd, megtehetném, hogy nem felelek neked, de mivel te is érdekelt vagy az ügyben, mégis válaszolok. Eljöttem, mert ha tovább maradok, akkor még rosszabbá válik a helyzet.

— Miért?

— Nem is tudom, hogy magyarázzam meg neked.

— Ahogy van.

Aljosa érezte, hogy ügyetlenül személyes dolgokba avatkozott bele, de tudta azt is, van valami joga hozzá, hogy ilyen kérdést tehessen fel — ezt Igor Vitaljevics is elismerte azzal, hogy beleegyezett ebbe a beszélgetésbe.

— Tudod, ha a nemkívánatos kapcsolatok elhúzódnak, könnyen megszokottá válhatnak.

— Kinek a számára nemkívánatos? És kinek válik megszokottá?

— Mindkettőnk számára nemkívánatos, és ő élte volna bele magát.

— És ha ő... szereti önt?

— Erről, hála istennek, szó sincs — kiáltott fel őszinte hangon Igor Vitaljevics. — Ő maga sem tudja, hogy mit is akar a tizenhat évesével. Egyébként is, a tetszés, szerelem nagyon nehezen körülhatárolható érzések. A tintanyalók meg nem is igen akarják tisztázni magukban. És ez így természetes.

— És ha mégis?

— Ha? Mit segíthetek én ezen? Ez olyan dolog, amit szánalommal nem lehet elintézni.

— Miért ne? — kérdezte élesen Aljosa.

— Azért, mert pusztán szánalomból nem tehetünk engedményt. Azért is mondtam, hogy hála istennek, mert igaz ugyan, hogy a szerelem különböző formákban mutatkozhat meg, de el is múlik. A mi Lankánknál nyilván igen hamar.

A legkínosabb az volt ebben a beszélgetésben, hogy olyan szavakat kellett kimondani — szeret, szerelem —, amelyeket fennhangon nem szívesen hangoztatunk.

— De miért vitte el csónakázni?

— Miért ne? Különbén sem csak őt vittem el. No, meg egy kicsit téged is bosszantani akartalak.

Aljosa felkapta a fejét.

— Téged, igen, téged. Hát azt hiszed, nem láttam mindent tisztán?

Aljosa elfordult, mert érezte, hogy lassan, de alaposan elpirul.

— Lanka nem az a lány, aki rajong az aláztatóságért. Nem viseli el, hogy rajongjanak érte — mosolyodott el buzdítóan Igor Vitaljevics majd az órájára nézett. — Ezért hát ne csüggedj!

Aljosa is az órájára pillantott: még volt hét percük. Ha elkezdte, hát be is kell fejeznie, kellene. De már semmi kedve nem volt hozzá.

A park mellett motorok zaja, fékcsikorgás, dudálás töltötte meg a levegőt, mint egy rendes munkanapon.

— Aztán hívj majd fel! — mondta Igor Vitaljevics. — Találkozzunk még. És add át üdvözlétemet Jurának! Határozott fiú. És hagy mondjak még valamit: eleinte nyugtalanokodtam egy kicsit miattatok, mert mindenről tudtok ugyan, de a halászat nem érdekelt és rajongtok azért a lehetetlen zenéért. Most viszont, hogy eljöttél, már nyugodtabb vagyok.

Az idő letelt, Aljosa felemelkedett:

— Mennem kell, bocsásson meg!

— Nincs mit. Minden rendben — kacsintott rá Igor Vitaljevics. Pillantásában egy csepp rosszindulat sem látszott, inkább biztató volt.

Aljosa átment a túloldalra, majd onnan visszanezett. Igor Vitaljevics ugyanazon a helyen állt még és nézte őt. Aljosa odaintett neki összehajtogatott esőkabátjával. Minden rendben van tehát. És cseppet sem csodálkozott, amikor legközelebbi találkozásukkor közönyös arccal köszöntve a lányt, Lanka dühbe gurult. Azon a napon a fenyőfák futó záporban áztak.

Fordította: Schneider Miklós